KÜÇÜK ÖĞRETMEN

arif berberoğlu

evrensel çocuk kitaplığı
öykü

evrensel **çocuk** kitaplığı

KÜÇÜK ÖĞRETMEN

Arif Berberoğlu

Öykü

DOĞA BASIN YAYIN
Dağıtım Ticaret Limited Şirketi
Tarlabaşı Blv. Kamerhatun Mah. Alhatun Sk. No: 25 Beyoğlu / İstanbul
T: 0212 255 25 46 F: 0212 255 25 87
www.evrenselbasim.com – cocuk@evrenselbasim.com – info@evrenselbasim.com

evrensel basım yayın 461
evrensel çocuk kitaplığı 40

Küçük Öğretmen: Arif Berberoğlu

Logo Tasarım: Savaş Çekiç

Kapak Kolaj: Mithat Ozan Küren

Kapak Tasarım: Bahar Eroğlu

Birinci Basım: Eylül 2012

ISBN 978-605-5315-04-7

© Evrensel Basım Yayın 2012 - Sertifika No 11015

Baskı: Ezgi Matbaası Sertifika No: 12142
Sanayi Caddesi Altay Sokak No: 10 Çobançeşme – Yenibosna / İstanbul
T: 0212 452 23 02 – 654 94 18
ezgimatbaa@mynet.com - www.ezgimatbaa.net

KÜÇÜK ÖĞRETMEN

İÇİNDEKİLER

Küçük Öğretmen 11
Çilekler 16
Kırlangıçlar 21
Horoz Şekeri 26
Postallar 33
Antikacı 39
Şahmeran 44
Niçin Bizim Arabamız Yok? 50
Tabanca 55
Yangın 60
Öfke 64
Karagöz 68

ARİF BERBEROĞLU

1959'da Antakya'da doğdu. İlk ve ortaokulu Hatay-Reyhanlı'da parasız yatılı okudu. 1976'da Van'da başladığı sağlık kolejini 1981'de Konya'da bitirdi. Sağlık memuru olarak uzun yıllar Kars'ın Göle ilçesine bağlı bir köy sağlık ocağında, daha sonra tayinle Ankara'ya gelerek Altındağ'ın gecekondu mahallelerinde çalıştı. Çalışırken AÜ-DTCF Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Bir süre de (1991-92 arasında) Kuzey Osetya'nın başkenti Vladikafkas'ta çalıştı.

Şiirleri ve çevirileri bugüne dek çeşitli dergilerde (Yaba-Öykü, Varlık, Evrensel Kültür, Çağdaş Türk Dili, Edebiyat-Eleştiri, Damar, Berfin-Bahar, Kum, Lacivert, Deliler Teknesi vb.) yayımlandı.

Yayımlanmış Şiir Kitapları:

1- Cehennem'de Serenat (Petrol-İş Sendikası Şiir Ödülü-İkincilik), (Damar Y. 1992),

2- Ütopya ve Katran (Suteni Y. 1995),

3- Kırık Su (Kültür Bakanlığı, Cumhuriyetin 75. Yıl Şiir Başarı Ödülü), (Kültür Bakanlığı Y. 1999),

4- Vurulmuş Kuşlar Müzesi ("Ateşin Düştüğü Yer" adıyla 2001

Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü), (Kültür Bakanlığı Y. 2002),
5- Gökyüzü Kuşlara Kalsaydı, Çocuk Şiirleri (Evrensel Basım Yayın, 2007),
6- Zincir İzleri (2009-Cemal Süreya Şiir Ödülü, 2009-Disk Genel-İş Abdullah Baştürk İşçi Edebiyatı Ödülü), (Epos Y. 2009).
7- Ateşin Düştüğü Yer (Toplu Şiirler), (Evrensel Basım Yayın, 2010).

Çeviri Kitapları:
1- Nekrasov, Yaşamı ve Şiirleri (Promete Y. 1993),
2- Yıldız, E. Kazakeviç, roman (Evrensel Basım Yayın, 1995),
3- Küçük Motl, Şolom Aleyhem, çocuk-öykü (Kültür Bakanlığı Y. 2000),
4- Keman, Şolom Aleyhem, çocuk-öykü (Kültür Bakanlığı Y. 2002),
5- Sovyet Rusya'da İslam Tarihi İncelemeleri, N. Smirnov (Evrensel Basım Yayın, 2005),
6- Hayalci Çocuklar, Nikolay Nosov, çocuk-öykü (İmge Y. 2006),
7- Emek, Din ve İnsan, N. Skazkin (Evrensel Basım Yayın, 2007),
8- Yalnız Taşlar Ağlamıyor Burda, N. A. Nekrasov, şiir (Evrensel Basım Yayın, 2008),
9- Sovyetler Birliği Neden/Nasıl Yıkıldı (Phoenix Y. 2008),
10- Adressiz Mektuplar, Çernışevskiy (Evrensel Basım Yayın, 2009),
11- Felsefi ve Politik Düşünceler, M. Fetali Ahundov (Epos Y. 2010),
12- Somut durumun Somut Tahlili, V. İ. Lenin (Epos Y. 2010)
13- Ne Yapmalı? V. İ. Lenin (Evrensel Basım Y. 2011)

KÜÇÜK ÖĞRETMEN

Taha amcanın oğlu Ahmet benim en iyi arkadaşımdı. Günümün çoğunu onlarda geçiriyordum. Ahmet'in değişik renklerde bir sürü güvercini vardı. Hepsi de cins güvercinler. Taklacı güvercinlerin havadaki gösterisi muhteşem oluyordu. Yem yerken çıkardıkları sesleri de çok seviyordum. Anne veya baba güvercinin, kursağında yumuşattığı yemi çıkarıp yavrularına yedirmesi görülmeye değerdi! Ya yeni tüylenmiş yavrular… Onlar öyle şirin şeylerdi ki!

Taha amcaların evi, bahçesi beni çekiyordu. Taha amcanın iki tane çok güzel Afgan tazısı vardı. Tazıları kendi yatağının yanına serdiği eski bir mitilin üstünde yatırıyor, onlara gözü gibi bakıyordu. Ama ben onun tazılarını alıp ava çıktığını hiç görmedim… Taha amcaların bahçesinde de köydeki hiç kimsenin bahçesinde olmayan ağaçlar vardı: kara armut, hurma, kırmızı dut… Muz ağacı bile vardı. Bizim de böyle bir bahçemizin ve böyle cins cins güvercinlerimin, bir tazımın olmasını çok isterdim. Çeşit çeşit meyve ağaçları, güvercinler, tazılar… Oh ne güzel! İnsanın hiç canı sıkılmaz. Ama ya benim neyim vardı? İki inek, bir buzağı, bir de cılız köpek eniği. Tavukları saymıyorum, herkesin tavuğu var çünkü.

Taha amca, Mısır veya Sudan gibi bir Arap ülkesinden gelmişti sanki. Kara, zayıf bir ihtiyardı. Belki de ihtiyar değildi, çok çalışmaktan öyle gösteriyordu. Kuru, nasırlı elleri damar damardı. Hiç boş durmuyor, onu her zaman mutlaka bir şeyle uğraşırken görüyordum. Eski, cızır cızır eden bir radyosu vardı ve nereye gitse onu hep yanında götürüyordu. Çoğunlukla da Arap istasyonlarını dinliyordu. Dünyada olanlara ilgisiz değildi. Özellikle Araplarla İsrail arasındaki savaş onu çok üzüyordu. "Ne çok insan ölüyor, vah vah!.." diyordu.

* * *

Yaz tatilimiz başladı. Ben artık beşinci sınıf öğrencisi sayılırım. Babam eski tahtalardan iki raflı küçük bir kitaplık yapmıştı bana. Bu, benim karne armağanımdı. Şekere, gazoza harcamadığım harçlıklarımla aldığım masal ve öykü kitaplarımı sevinçle kitaplığımın raflarına dizdim. Yatılı okuldan köye izinli gelişlerimizde, ilçedeki kitapçı Haydar'ın dükkânından mutlaka bir iki kitap alıyordum. Epeyce kitabım olmuştu. Ben aldığım her yeni kitabı önce uzun uzun koklarım. Taze tandır ekmeği kokusuyla kitap kokusu, benim en sevdiğim kokulardır.

Arkadaşım Ahmet okula gitmiyordu. Çok üzülüyordum onun bu durumuna. Taha amcanın oğlunu niçin okula göndermediğini bir türlü anlayamıyordum. Ahmet gibi okula gidemeyen on beş kadar çocuk vardı köyümüzde.

Ahmet, o yaz köyde açılan Kuran kursuna başladı. Kurs, kamıştan ve sazdan yapılmış, huğ denen eski bir evde veriliyordu. Bu evin duvarları içerden çamur, dışardan ise hayvan gübresiyle sıvanmıştı. Çocuklar hocanın karşısında, yere serili bir hasırın üzerinde oturuyorlardı. Sıra, sandal-

ye, karatahta gibi şeyler yoktu. Çocuklar ileri geri sallanarak hocanın söylediklerini tekrarlıyorlardı. Bir defasında Ahmet'le birlikte ben de kursa katıldım. En geride oturduğum için hoca beni fark etmedi. Zaten bir gözü kör, öteki de kıpkırmızı ve hep çapaklıydı. Bu yüzden lakabı "Çapaklı Hoca"ydı. Çok sinirli bir ihtiyardı. Konuşanı veya yaramazlık yapanı uzun sopasıyla öyle bir dürtüyordu ki, çocuk sırt üstü geriye devriliyordu. Küfrü de hiç eksik olmuyordu: "Seni azgın, seni küffarın dölü!"

Ahmet, kitaplarıma imrenerek bakıyordu. Kitapların resimlerine baktıkça onlara karşı ilgisi daha da artıyor, onları okumak için can atıyordu. Eli kancalı tek gözlü korsanlar, yelkenli gemiler, kutuplarda kızak çeken köpekler… "Kim bilir ne heyecanlı öykülerdir bunlar!.." Ama ya şu Çapaklı Hoca'nın okuttukları… Ahmet hiçbir şey anlamıyordu onlardan, sadece ezberliyordu.

Geçen yıl eski abece kitabımı ona vermiştim. Ahmet, harflerin karşısındaki resimlere bakarak çoğunu öğrenmişti: A-at, B-balık, M-mısır… Hecelemeyi başarırsa okumayı sökecekti. Ahmet'in kısa süre sonra okumayı başaracağından emindim. Kendi kendime söz verdim: Bu yaz Ahmet'e hecelemeyi öğreteceğim.

Ahmet, Çapaklı Hoca'nın derslerinden kaçmaya başladı. Onunla gizlice güvercinlikte buluşuyoruz. Babası ile ağabeyleri yazın hep tarlada olduklarından, ona kızacak kimse yoktu. Annesinin de işi başından aşkın olduğu için, Ahmet'in kurstan kaçtığını fark etmiyordu bile. Güvercinliğin bir köşesindeki kütüğün üzerine oturup onunla ders çalışıyoruz. Kendimi tam bir öğretmen gibi hissediyorum:

– Gü-neş, top-rak, kar-puz…

Ahmet benimle birlikte tekrarlıyor. Dersimiz iyi gidiyor. Hem güvercinlerle ilgileniyor, hem de ders çalışıyoruz. Ben okuduğum öykülerden de anlatıyorum ona arada bir. Ahmet, bu öyküleri artık kendisi okumak istiyor. Küçük masal kitaplarımı, yarım kalmış defterlerimi ve kurşunkalemlerimle boya kalemlerimin bir kısmını ona verdim. Ahmet'in yazısı da giderek güzelleşiyordu.

* * *

Bir ikindi vakti, kitaplığımı düzeltirken Ahmet'in sesini duydum. Pencereden baktım. Elinde iki tane güvercinle Ahmet bizim avluda dikiliyordu. Koşarak dışarı çıktım.

Ahmet:

– Bunlar senin, dedi. Benden armağan! Beyaz taklacıdır, bu pekmez rengi olan da bir Şıhşelli.[1]

Hem şaşırdım, hem duygulandım:

– Teşekkür ederim Ahmet! dedim. Ama siz bunları satıp, az da olsa para kazanıyorsunuz. Böyle bedava kabul edemem ki!

– Her şey para mı, Oktay! Biz arkadaşız. Sen bana en büyük iyiliği yaptın. Düşünebiliyor musun, artık okuyorum! O kırmızı masal kitabını nasıl okudum, bir görmeliydin! Babama da okudum, öyle sevindi ki!

Ahmet'in esmer yüzü ter içinde. Ahmet gülümsüyor. Zeytin gibi siyah gözleri ışıl ışıl…

Ahmet'le birlikte, eski tahta bir kasadan güvercinlerim için yer yaptık. Onu samanlığın duvarına çakıp, içine kuru ot ve saman koyduk. Eski çinko bir tabağı da suluk yaptık. Bir an gözümün önüne, yumurtadan çıkacak o şirin yavrular geldi...

1 Şıhşelli: Bir güvercin ırkı.

– Beyaz taklacı dişidir, yakında kuluçkaya yatar, dedi Ahmet. Bir sürü güvercinin olacak. Anne güvercinle baba güvercin yumurtaların üzerine sırayla yatarlar. Yani tavuklarda olduğu gibi sadece anne yatmaz kuluçkaya.

– Çok ilginç, dedim.

Ahmet beni uyarıyor:

– Kedilere dikkat etmeyi de unutma sakın!

– Merak etme, gözüm gibi bakarım onlara. Çok teşekkür ederim arkadaşım!

Bu son sözleri söylerken içim içime sığmıyordu.

O yaz Ahmet okumayı iyice ilerletti. Artık daha kalın kitapları alıyordu eline. Bir ikindi üzeri evlerine gittiğimde, annesine Leyla ile Mecnun'u okurken buldum onu. Annesi gözyaşlarını siliyordu.

ÇİLEKLER

Emekli öğretmen Fazlı amcanın iki katlı evinin alt katında kiracıyız. Bu evdeki dördüncü yılımız. Evimiz iki oda, mutfak ve banyodan oluşan küçük bir ev. Fazlı amca, burayı sonradan böldürerek ev haline getirtmiş, bize de kiraya vermişti. Arka kapısı bahçeye açılıyor. Babam her kış sonu bahçeyi belliyor, buraya çeşitli sebzeler ekiyor.

Babamın düzenli bir işi yok. Daha çok ev taşımacılığı yapan bir şirkette hamallık yapıyor. Yani ev eşyası yükleyip boşaltıyor. Bu öyle devamlı olan bir iş değil. Çoğunlukla yaz aylarında ve hafta sonları oluyor. Kışın da sebze halinde sebze, meyve, balık kasaları taşıyor. Giysileri sırsıklam oluyor, bu yüzden de sık sık hastalanıyor.

Fazlı amca çok iyi bir insan. Laf aramızda, bizden kira bile aldığı söylenemez. Sadece elektrik ve su parası kadar bir şey alıyor. Babam kirayı geciktirecek olsa, hiç sözünü etmiyor. Fazlı amcanın sallanan bir koltuğu ve birkaç tane gözlüğü var. Havaların ısınmasıyla birlikte, gününün çoğunu balkonda geçiriyor. Sabahları gazetesini okuyup bir kenara koyduktan sonra, gün boyu kitap okuyor. Bana kitap

sevgisini o kazandırdı. Emekli aylığını her aldığında, mutlaka bana bir-iki tane kitap getiriyor.

– Oku yavrum, oku, diyor. Okumayan insanın şu ağaçtan pek farkı yoktur. Okuyan insan dünyaya daha başka bir gözle bakmayı öğrenir. Hayatın anlamını daha iyi kavrar. Hepsinden önemlisi, insanı sevmeyi öğrenir…

Fazlı amca, bahçe işlerinden de çok iyi anlıyor, ama yaşlılıktan pek uğraşamıyor. O yüzden her yıl babam ekiyor küçük bahçeyi: maydanoz, nane, marul, soğan… Babam eğer işteyse, Fazlı amca aşağı inip, hortumla sebzeleri suluyor. Ben de ona yardım ediyorum. Fazlı amcalarla ortak yararlanıyoruz bahçeden. Romatizmalı eşi Feride teyze, dizlerini tutarak arada bir bahçeye iniyor, biraz maydanoz, bir iki dal da yeşil soğan koparıp yukarı çıkıyor. İstedikleri yeşilliği çoğu zaman ben kesip götürüyorum onlara.

Babam bu yıl bahçenin çevresine çilek fideleri de dikti. Mayısta havalar ısındıkça, güzel kokulu çilekler de kızarmaya başladı.

* * *

Bitişikteki ev, sınıf arkadaşım Mustafa'ların evi. Mustafa, kırmızı yanaklı, fırça gibi saçları olan şişman bir çocuk. Bana hep küçümseyerek bakıyor, konuşurken sözümü bitirmeme bile fırsat vermiyor. Konuşmak sadece onun hakkı sanki! Biraz zayıf olduğum için bana "İskelet" diyor, hiç adımı kullanmıyor.

Mustafa, tam benim arkamdaki sırada oturuyor. Hiç ders çalıştığı yok, hep benden kopya çekiyor. Yazılı sınavlarda kalemle arkadan sırtıma dürtüyor, "Başını yana çek İskelet", diye fısıldıyor. Çalışmadığı halde, neredeyse benim

kadar not alıyor. Ama tahtaya kalktığında da hiçbir soruya yanıt veremiyor. Öğretmenimiz, sonunda onun nasıl böyle iyi notlar aldığını anladı ve yerini değiştirdi. Doğal olarak notları da birdenbire düştü.

– Ne olacak sanki, babamın hızarları, keresteleri var, okumasam da olur! diyor Mustafa.

Onunla ne zaman yan yana gelsek, cebinden kocaman bir çikolata ya da başka bir yiyecek çıkarıyor, gözüme baka baka yiyor. Ölsen bile, "Bir parçacık da arkadaşıma vereyim" demiyor!

Mustafa'ların bahçesi bizimkinden daha büyük, ama içinde yabani otlardan başka bir şey yok. Haksızlık etmeyeyim, odunlaşmış gövdesinin üzerinde birkaç yeşil yaprak olan bir üzüm kütüğü var. Mustafa'nın babası kereste tüccarı. Abisi Cavit lisede okuyor. Aslında okuduğu da söylenemez. Ağzında sigarası, siyah motosikletiyle mahallenin sokaklarında her gün tur atıp duruyor. Bazen arkasına tuhaf kılıklı bir arkadaşını bindiriyor, türlü hareketlerle çevreyi rahatsız ediyorlar. Motosikletle dolaşırken, bütün mahalleye bangır bangır bir müzik dinletmekten de geri kalmıyorlar.

* * *

Mayıs ayının ortalarına doğru bahçemiz çok güzel oldu. Sebzeler yenecek hale geldi, üzüm asması taze, canlı yapraklarıyla küçük çardağın üzerini kapladı. Mustafa'nın annesi geçen yıllarda olduğu gibi, yine elinde bir bıçakla bahçemizi sık sık ziyaret etmeye başladı: "Aman maydanozlar da ne güzel olmuş!", "Aman marullar da ne güzel göbeklenmiş!" diyerek, canının istediği yeşilliği kesiyor, sonra da elinde bir demet maydanoz, biraz soğan ya da bir marulla bahçeden çıkıyor.

Çilekler iyice kızarınca, bu defa da Mustafa dadandı bahçemize. Kendi ekmiş gibi gelip çilekleri koparıyor, tombul yanaklarını şişire şişire, ağzının kenarlarından kırmızı sular akıta akıta yiyor.

Babam bu duruma sesini çıkarmıyor, sadece "Allahın nimetlerini kimseden esirgemek olmaz" diyordu. Ama Fazlı amca babam gibi düşünmüyordu.

Bir gün yine Mustafa'yla ikimiz bahçede çilek yerken, Fazlı amca yanımıza geldi.

– Nasıl, çilekler güzel mi çocuklar? dedi.

Mustafa, dolu ağzıyla:

– Çok güzel Fazlı amca! dedi. Bıraksalar hepsini yiyebilirim!

– Madem çileği bu kadar çok seviyorsun, o halde kendi bahçenize niye ekmiyorsunuz Mustafa? Kocaman bahçe öylece bomboş duruyor. Her tarafını yabani otlar bürümüş. Siz de oraya pekâlâ bir şeyler ekebilirsiniz. Hem annen buraya gelmekten kurtulur, hem sen istediğin kadar çilek yersin, değil mi? Başkaları emek verip yetiştiriyor, siz de yiyorsunuz! Sence doğru mu bu?

Mustafa kızardı, ağzındaki çilekleri güçlükle yuttu. Hiçbir şey demeden, arkasını dönüp bahçeden çıktı. O gittikten sonra, Fazlı amca omzuma dokunarak:

– Özgürcüğüm, arkadaşını senin yanında kırmak istemezdim, dedi. Ama başkalarının sırtından geçinmenin iyi bir şey olmadığını öğrenmesi gerek. Paylaşmak çok güzel! Ancak Mustafa'ların yaptığı başka bir şey, açıkçası asalaklık. Kendi bahçeleri öyle bomboş duruyor. Biraz emek harcayıp, orada istedikleri sebzeyi yetiştirebilirler. Şunu unutma yavrum, alın teri kadar değerli bir şey yoktur. İnsan çalışarak, emek sayesinde insan oldu.

Fazlı amca, bir an sustu. Gözleri buğulandı. Sonra heyecanlı bir ses tonuyla konuşmasını sürdürdü:

– Eskiden, Köy Enstitüleri denen okullar vardı. Ben o okulların birinde okudum işte. Okuduğumuz okulun binalarını bile, öğretmenlerimizle birlikte biz yaptık. O okullarda öğrenciler sadece öğretmenliği değil, tarım, arıcılık, duvar örme gibi işleri de öğreniyorlardı. Gittikleri yerlerde hem öğrencilerini okutuyor, hem köylüleri birçok konuda bilinçlendiriyor, onlara öncülük ediyorlardı… Zaman çok değişti, yavrum, çok! Herkes hazıra konmak istiyor, "Başkaları çalışsın, üretsin, ben de yiyeyim" diyor. Özgürcüğüm, unutma ki insanın kendine saygısı, emeğe saygıyla başlar. Hiçbir şey çalışmak, üretmek kadar insanı mutlu kılamaz.

Fazlı amcayı neden çok sevdiğimi şimdi daha iyi anlıyorum.

KIRLANGIÇLAR

Bahçemizdeki tek erik ağacı bembeyaz, çiçekler içinde. Üstüne kar yağmış gibi. Kar!.. Her kış özlemle beklediğimiz kar! Ama bizim buraya ancak altı yedi yılda bir yağar. Biz çocuklar için karın yağdığı gün bayramdır. Ne yazık ki fazla kalmaz, bir iki gün içinde eriyiverir. Ben karın yağdığını şimdiye dek sadece bir kez gördüm. Beş altı yaşlarındaydım o zaman. Havada uçuşan beyaz kar tanelerini yakalamaya, ağzımızı açarak onları dilimizin üzerine kondurmaya çalışırken nasıl da eğlenmiştik… Tam bir şenlik yaşamıştık o gün!

İşte erik ağacımızın böyle bembeyaz olduğu, ılık bir bahar sabahı kırlangıç sesleriyle uyandım. Annem her zamanki gibi avluda yayık yayıyordu. Yer ocağının üzerindeki kocaman tencerede de süt kaynıyordu. Duman, taze ot ve hayvan gübresi kokuları birbirine karışmıştı.

Yer ocağının önündeki çulun üzerine bağdaş kurup oturdum. Annem, bir parça tandır ekmeğine yayıktan çıkardığı tereyağından sürdü. Yağın üzerine biraz toz şeker ekti ve elime verdi. Bir tasa doldurduğu sütü de önüme koydu. Ocakta yanan tezek dumanından gözlerim yanarak kahvaltımı yaptım.

Sapanım boynumda. Ceplerimden biri misket, diğeri küçük çakıl taşlarıyla dolu. Önce ahıra, Öksüz'ü yoklamaya gittim. Öksüz, babamın üç ay kadar önce aldığı tayın adı. Bu adı ona ben verdim. Annesinin ayağı kırılmış ve onu vurmuşlardı. Babam söyledi, ayağı kırılan atı vururlarmış. Çünkü kırılan at ayağı tutmazmış. Kısrağın yaşlı sahibi, annesiz kalan tayı az bir paraya babama vermişti. Babam zaten yetişkin at almazdı. Alacağı atı daha tayken alır, onu kendi elleriyle yetiştirirdi. Çünkü babam, "Yetişkin atın huyunu değiştiremezsin" derdi.

Ben ahırın kapısından girerken, bir kırlangıç hızla dışarı fırladı. Neredeyse yüzüme çarpıyordu. Kırlangıçlar öteki kuşlara benzemezler. Uçmada hiçbir kuş onlar kadar usta değildir belki de. Havada öyle hareketler yapıyorlar ki, onlara hayran kalıyorum. Özellikle evimizin yakınındaki göletin üstünde onları seyretmeye doyamıyorum. Şimşek hızıyla göğsünü suya değdirip, birden havaya yükselen bir kırlangıcın yerinde olmayı öyle çok isterdim ki!

Öksüz, beni görünce başını sallayarak sevindiğini belli etti. Çok ürkektir, ama ahırdayken yanına sokulup alnını kaşımama ses çıkarmıyor. Ilık nefesini yüzümde hissetmek çok hoşuma gidiyor. İkindi zamanı uzun zincirinden tutup onu ahırdan çıkarıyor, karnını doyurmaya götürüyorum. Taze otları yiyişini zevkle seyrediyorum. Ama ekinlerden başak koparmasına izin vermiyorum. Onu yol kenarlarında otlattığım zamanlar bazen beni yoruyor. Çünkü yoldan bir traktör, bir biçerdöver geçecek olsa, ürküyor ve peşi sıra beni ekinlerin içinde sürüklüyor. Yine de onu çok seviyorum.

Ahırın karanlık köşesindeki çuvaldan bir tutam ot alıp Öksüz'ün önüne koydum. İştahla yemeye başladı. Dışarıda kırlangıçların şenliği var. Avluya çıktım, bir süre onları sey-

rettim. Toprak ve ot kokusunu içime çektim. Bu sırada Ali dayının oğlu Mıstık yanıma geldi. İnce sesiyle:

– Seyfi, hadi bahçeye cücük[1] vurmaya gidelim, dedi.

Ben de ona:

– Tamam, gidelim. Gülle[2] de oynarız, dedim.

Bizim köyün bir tarafı çamlık, bir tarafı da zeytinlik olan çok güzel bir bahçesi var. Bu bahçe aslında köyün ağasına ait. Meyve ağaçları olmadığı için girmemize karışan olmuyor. Burası ağaçlandırılmış geniş bir höyük. Günümüzün büyük bir kısmını burada geçiriyoruz. Misket, uzuneşek, çelikçomak gibi oyunlar oynuyoruz. Ama en büyük tutkumuz kuş avlamak. Hemen hemen her çocuğun boynunda bir sapan var. Kimin sapan çatalı daha güzel, kimin lastiği daha iyi sünüyor, kim daha iyi nişancı diye aramızda ateşli tartışmalar oluyor her zaman. Zavallı serçeler, sakalar…

Mıstık'la bahçeye vardığımızda, başka çocukların da orada olduğunu gördük. Kimi kuzularını otlatıyor, kimi çam kozalağı topluyordu. Onlarla misket oynadık. Sümüklü Salih bütün misketlerimi üttü. Gitti o güzelim renk renk misketlerim! Dokunsan ağlayacak bir halde eve geri döndüm.

Güneş yükselmiş, vakit öğleye yaklaşmıştı. Öksüz'ün yanına gidersem sıkıntım azalırdı belki. Ahıra yöneldim. Ahırın açık kapısından kırlangıçlar girip çıkıyordu. Gözlerim ahırın loşluğuna hemen alışamadı. Az sonra iki kırlangıcın ahırın içinde çıldırmışçasına oradan oraya uçtuklarını gördüm. Hemen kapıyı kapattım. Tahta kapının çatlaklarından içeri ışık sızıyordu. Duvardaki bir çivide asılı duran kırbacı kaptım

1 Cücük: Kuş.

2 Gülle: Misket.

ve başladım kırlangıçlara şaklatmaya. Bir türlü tutturamıyordum. Bu sırada Öksüz de huysuzlandı. Sanki "Ne yapıyorsun aptal çocuk?" der gibi yerinde tepinmeye başladı. Bense kendimden geçmiş, kırbacı boşlukta şaklatıyorum da şaklatıyorum. Soluk soluğa kalmıştım. Kırlangıçlar da yorulmuş olmalılar ki birisi ahırın ışık sızan tavan köşesine kondu. Kırbaçla başarılı olamayacağımı anlamıştım. Boynumdan sapanımı çıkardım. Cebimdeki taşlardan birini yerleştirip nişan aldım. Sapan lastiğinin şaklamasıyla kırlangıcın köşedeki saman yığınının üzerine düşmesi bir oldu. Hemen koşup onu düştüğü yerden aldım. Elime ılık bir şeyin bulaştığını hissettim. Kapıyı açtım. Öteki kırlangıç dışarı fırladı. Vurduğum kırlangıcın cansız bedeniyle ahırdan çıktım. Bu sırada Öksüz, başını çevirmiş, bir şeyler söylemek ister gibi bana bakıyordu.

Tatlı bahar güneşinin altında, elimde tuttuğum kırlangıç ölüsüyle öylece durdum. Çok kuş öldürmüştüm ama bu başka bir şeydi. Kırlangıcın boynu devrilmiş, avcumda kanının ılıklığı… İçimden bir şeyler kopar gibi oldu. Başım döndü. Ağır adımlarla erik ağacına doğru yürüdüm. Ağacın altı dökülen çiçeklerden bembeyazdı. Diz çöktüm, çakımla yumuşak toprakta küçük bir çukur kazdım. Sonra gidip annemin çiçek desenli eski fistanından bir parça kestim. Kırlangıcın cansız bedenini ona sardım ve özenle çukura yerleştirdim. Kan bulaşmış ellerimle üzerine toprak attım. Gerçek bir mezar gibi hem tümsek yaptım, hem de baş tarafına bir kiremit parçasını mezar taşı olarak diktim. Erik ağacından dökülmüş çiçeklerle mezarı süsledim… Orada bir süre ayakta dikildim, küçük mezara baktım. Kirli yanaklarımdan bir damla gözyaşı süzüldü, ağzımın kenarında tuzlu bir tat bırakarak yere damladı.

Sonra gidip yer ocağının önüne oturdum. Gözlerimi alevlere diktim. Uzun süre hiç kıpırdamadan öylece kaldım… Ateşin ortasında bir kuyu açılıyor ve içinden uzanan eller beni oraya çekmek istiyordu sanki. Ağzından mavi alevler kusan bir ejderha üstüme üstüme geliyordu…

Sapanımı yavaşça boynumdan çıkardım, alev kusan ejderhanın ağzına attım. Başımı çevirdiğimde, bir kırlangıcın erik ağacının tepesine konduğunu gördüm.

HOROZ ŞEKERİ

Dedemi gören, onu masallardan çıkmış bir ihtiyar sanırdı. Tertemiz bir yüzü, ışıl ışıl parlayan sevecen gözleri vardı. İlçemizin tek matbaasını o işletiyordu. Fransızlardan kalma eski taş bir binanın alt katında, küçük bir matbaaydı bu. Çoğunlukla düğün, nişan davetiyeleri basılıyordu burada. Dedem, "Güney Yıldızı" adlı bir de yerel gazete çıkarıyordu. Kurşun harfleri dizmekten parmakları kararmıştı. Gazetenin basım işlerini tek başına yapıyor denebilirdi. Onun tek yardımcısı bendim. Dedem, sağlığıma zararlı olur diye, kurşun harflerle çalışmama pek izin vermiyordu. Yine de dizgi ve bağlama işlerini öğrenmiştim. Ama daha çok getir götür işlerini yapıyordum. Ha, unutmadan söyleyeyim, gazetenin muhabirleri arasında ben de vardım.

Dedem, gazetenin dördüncü sayfasında bana küçük bir köşe ayırmıştı. Köşemin adı "Horoz Şekeri"ydi. Bu yüzden, beni tanıyan herkes, bana kısaca "Horoz" diyordu. Okulda, mahallemizde, hatta köylerde çocuklarla ilgili duyduğum, tanık olduğum önemli olayları köşemde yazıyordum: iş kazası geçiren çıraklar, bayram yerinde elli kuruşa binilen bisikletler,

tarım ilacıyla nehirde öldürülen balıklar, uçurtma yarışları… Yazım yanlışlarımı çoğu zaman dedem düzeltiyordu.

Okulda sabahçıydım. Öğleden sonraki zamanımın çoğunu matbaada geçiriyor, ödevlerimi de orada yapıyordum. Dedemin, daha doğrusu ikimizin öğle yemeğini ben götürüyordum. Evimizle matbaanın arası çok uzak değildi. Okuldan gelir gelmez, babaannem hemen sefertasını elime veriyor, "Hadi aslan yavrum, dedenin yemeğini götürüver" diyordu. Öğle yemeğini dedemle birlikte yemek çok hoşuma gidiyordu.

Dedemin matbaasının bitişiğindeki dükkân, Tahir amcanın aktar dükkânıydı. Ben bu dükkânı çok seviyordum. Daha kapısından girerken, öyle hoş bir koku çarpıyor ki insanın burnuna, anlatamam! Bu dükkânda ne ararsan vardı: her türlü baharat, kına, çeşit çeşit sabunlar, kavanozların içinde misketler, hayvanların boynuna takılan çanlar, fare kapanları, mavi boncuklar… Dedemle Tahir amcanın içtikleri su ayrı gitmezdi. Bir lokmayı bile paylaşıyor, birbirlerinin en küçük dertlerine ortak oluyorlardı. Dedem, götürdüğüm yemekten mutlaka Tahir amcaya tattırıyordu. Kış bitip havalar ısınmaya başlayınca, dedemle ikisi kapı önüne koydukları hasır iskemlelere oturuyor, uzun sohbetlere dalıyorlardı. Fırsat buldukça da, Tahir amcanın pişirdiği kahveyi höpürdeterek, çok heyecanlı tavla maçları yapıyorlardı. Oyun bitene kadar da birbirlerine takılıyorlardı.

* * *

İlçemizin Bestami adında bir destancısı vardı. Bestami, sırtında deve hörgücü gibi kamburu olan bir adamdı. Köy köy, kasaba kasaba dolaşıyor, derlediği olayları destan şeklinde yazıyordu. Çeşitli nedenlerle işlenen cinayetler, nehirde boğulan bir genç kızın öyküsü veya bir trafik kazasının

ayırdığı nişanlılar onun destan konularıydı. Bestami, yazdığı destanları dedemin matbaasında bastırıyordu. Destanın üst kısmında, bazen olayın kahramanlarının siyah-beyaz fotoğrafları da yer alıyordu. Bestami, basılan destanları, eski püskü çantasına dolduruyor, kasabaları, köyleri dolaşarak onları satıyordu. Böyle kazanıyordu ekmek parasını.

Bestami, ilçemizde pazarın kurulduğu gün kalabalığa karışıyor, yazdığı destanı yanık sesiyle okuyarak dolaşıyordu. Onu dinleyenler, çoğu zaman gözyaşlarını tutamıyor, yirmi beş kuruşu uzatıp bir destan alıyordu.

Bestami'de öykü çok! Ne zaman matbaamıza gelse, çok ilginç ve acıklı olaylar anlatıyordu. Baskı makinesinin yanındaki iskemleye oturuyor, çenem avuçlarımın arasında, sessizce onu dinliyordum. Bir süre sonra bir şey dikkatimi çekmeye başladı. Bestami, bugün anlattığı bir olayı, aradan biraz zaman geçince, başka şeyler katarak tekrar anlatıyordu. Olayların çoğunu uydurduğunu anladım.

Bir gün, Bestami, gene yeni bir destanla geldi. Cebinden çıkardığı buruşuk kâğıdı dedeme verip gitti. "Yarın gelir alırım, İdris Baba" dedi. Kargacık burgacık yazısını ancak dedem okuyabiliyordu. Dedem destanı kumpasa dizip bitirdi. "Bağlama işini biraz sonra yapar, baskıya geçeriz" deyip, Tahir amcayla tavlaya oturdu. Destanda Murat ile Aysel'in acıklı öyküsü anlatılıyordu. Bu öykü, daha önceki bir destanda Mahmut ile Ayşe'nin öyküsü olarak anlatılmıştı.

İki öykü hemen hemen birbirinin aynısı. Aklıma hemen bir şeytanlık geldi: Destanın ilk dörtlüğündeki son sözcükleri değiştireceğim! Kafamda uygun sözcükleri hazırlayıp, kumpasta dizili duran sözcüklerle değiştirdim. Destanın ilk dörtlüğü çok komik oldu!

Bu iş hoşuma gitmişti. Bestami, o ince yanık sesiyle destanı okumaya başlayınca, kim bilir nasıl şaşıracaktı. Bir hafta sonra geldiğinde de önceki destanın hatalı dizildiğini mutlaka dedeme söyleyecekti…

Yaptığım bu yaramazlıkla birlikte, aklıma başka bir şey daha geldi: Gazetedeki köşemde yazdığım olayları ilginç hale getirebilirdim! Bestami'den daha iyi uyduracağımdan emindim.

O günden sonra yazdığım her olaya bir şeyler katmaya başladım. Bu yazdıklarım, son zamanlardaki iş yoğunluğundan olsa gerek, dedemin dikkatinden kaçıyordu. Yazdıklarımın biri doğruysa, beşi uydurmaydı. Neler mi yazıyordum? İşte birkaç örnek: "İlaçlama uçağı Kamışlı köyü yakınlarında bir ineğe çarptı. Pilot yara almadan kurtuldu. İneğe de bir şey olmadı, sadece bir boynuzu kırıldı…" Gazetenin bir başka sayısında: "Geçen pazar günü yapılan uçurtma yarışında, uçurtmalardan biri ipi tutan çocuğu beş metre havaya kaldırdı. Havaya kalkan çocuk, daha sonra yavaş yavaş yere indi…" Ondan sonraki sayıda: "Değirmenkaşı mahallesinde siyah bir köpek insan gibi konuştu!.."

Gazetenin son sayısını ilçeye dağıttığımız günün öğle sonrasıydı. Öğretmenimiz, koltuğunun altında kitaplar ve gazetelerle matbaaya geldi. Dedeme:

– Merhaba İdris Baba, nasılsın? dedi.

– Merhaba Nâzım Bey, teşekkür ederim, sen nasılsın?

– Sağ ol, ben de iyiyim. Geçerken bir uğrayayım dedim. Fazla zamanım yok. Seninle önemli bir konuda konuşmam gerekiyor.

Dedem, öğretmenimize bir iskemle verdi ve:

– Buyur otur, bir çay iç hele, dedi.

Koşarak yandaki çay ocağından iki çay getirdim.

Dedem:

– Evet, Nâzım Bey, seni dinliyorum, dedi. Yoksa Taylan dersleri mi asıyor?

– Hayır, Taylan'ın dersleriyle ilgili değil. Konu başka.

Öğretmenimiz bir an sustu, bana baktı, sonra konuşmasını sürdürdü:

– Ben gazeteciliğin ciddi bir iş olduğunu düşünüyorum, İdris Baba. Gazeteci, gerçekleri yazan kişidir. Öyle olmak zorundadır. Masal yazma işiyle gazeteciliği karıştırmamak gerek, değil mi?

– Elbette, çok haklısın Nâzım Bey. Bir yanlışımız mı oldu yoksa?

– Sanıyorum, gözden kaçan bir şey var gazetenizde.

Dedem şaşırmış bir yüz ifadesiyle:

– Ne oldu Nâzım Bey, bir kusur mu işledik?

– Senin doğruluğundan en ufak bir kuşkum yok, İdris Baba.

– Peki, nedir sorun öyleyse?

– Sorun, "Horoz Şekeri"nde. Taylan, kalemine ihanet ediyor bence. Son sayılarda, köşesinde yazdıkları nasıl olur da senin dikkatinden kaçar? Ona güveniyorsun ama o senin güvenini kötüye kullanıyor.

Dedem iyice şaşırmıştı:

– Daha açık konuşur musun, Nâzım Bey!

– Gazetenizin son birkaç sayısında Taylan'ın yazdıklarına tekrar bir göz atarsan, ne demek istediğimi anlarsın, İdris Baba.

Öğretmenimiz, "Dernekte toplantı var, yetişmem gerek, yarın yine uğrarım, hoşça kalın!" dedi ve kalktı.

Dedem:

– Güle güle Nâzım Bey, gene uğra, dedi. Ne zamandır uzun uzun bir sohbet edemiyoruz seninle.

– Uğrarım, İdris Baba.

Öğretmenim giderken göz ucuyla bana baktı. Tepemden aşağı kaynar sular döküldü sandım.

Dedem, "Güney Yıldızı"nın son sayılarını hemen bulup, benim yazılarımı dikkatlice okumaya başladı. Bitirdikten sonra gazeteleri bir kenara bıraktı. Gözlerini gözlerime dikti. Başımı yere eğdim. Uzun süren bir sessizlik oldu. Alnım, sırtım ter içinde kalmıştı. Sadece yutkunuyordum. Sonra, büyük bir suçluluk duygusu içinde:

– Özür dilerim, dede! diyebildim.

Dedem:

– Taylan, bu yaşta gerçekleri çarpıtmaya, olmamış bir şeyi olmuş gibi göstermeye başlarsan, sonu korkunç olur! dedi. İnsanları bir noktaya kadar aldatmayı başarırsın, ya sonra? Onurlu bir kalem sahibi olmak istiyorsan, gerçeklerden kopmamalısın yavrum! "Uçak ineğe çarpmış, ineğin sadece bir boynuzu kırılmış…", "Konuşan bir köpek…" Vay vay vay!.. "Uçurtma çocuğu beş metre havaya kaldırmış!" Nasıl uydurdun bunları?

Avurtlarım şişti, patlayacak gibi oldu. Gülmemek için kendimi zor tuttum. Sonra:

– Ama Bestami de birçok şeyi uyduruyor, dede! dedim. "Horoz Şekeri" köşesi daha çok ilgi çeksin diye, böyle şeyler yazdım. Özür dilerim, dedeciğim!

– Sen kendini neden Bestami'yle kıyaslıyorsun ki? Bir destan yazarı, hayal gücünü de işin içine katabilir. Yani olayları olduğu gibi anlatmak zorunda değildir. Çünkü destan da şiir gibi, masal gibi bir edebi türdür. Ayrıca onun yazdıkları olmamışsa bile, olabilecek şeyler. Gazetecilikle destan yazarlığını karıştırmamalısın. Gazetecilikte gerçekleri olduğu gibi vermen gerekir, canının istediği şekilde uydurup yazamazsın.

Çok utanmıştım. Dedemin güvenini yeniden kazanmak zorundaydım. Gazetedeki köşemi ilgi çekici kılmak için ilginç ama gerçek olaylar bulmalıydım. O günden sonra şehrimizi daha çok dolaşmaya, pazar yerine, tamircilerin, hızarcıların olduğu yerlere gitmeye başladım. Buralardaki çırakların, su satan, ayakkabı boyayan çocukların yaşadıklarını yazmaya başladım. Hatta köylerdeki bazı arkadaşlarımın köylerine bile gittim. Tarlalarda çalışan, okula gidemeyen çocukları, köy yaşamının zorluklarını yazdım.

Çeşitli alanlarda başarılı olan öğrenciler için, o yılın sonunda bir ödül töreni düzenlendi. "İlimizin en küçük gazetecisi" olarak sahnede ödülümü alırken, dedemin gözlerinde parlayan ıslaklığı gördüm.

POSTALLAR

Aylardan nisan. Dışarıda gök gürlüyor, şimşekler çakıyor, kovadan boşanırcasına bir yağmur, bir yağmur… Korkmuyorum ve hiçbir şey umurumda değil. Ahırın açık kapısına yakın bir yere oturmuş, kendime uçurtma yapıyorum. İnekleri bu mevsimde dışarıya, evimizin önündeki okaliptüslerin altına bağlıyoruz. Bu yüzden ahır boş ve benim için artık hem bir oyun alanı, hem de bir işlik. Önce sert kamışlardan uçurtmanın iskeletini yaptım. Sonra naylon bir gübre torbasını kesip üzerine gerdim. Renkli kâğıt ve bez parçalarından da güzel bir kuyruk yaptım. Benim uçurtmam en büyük, en güzel uçurtma olacak! Kocaman bir top ipim var ki onu saldım mı bulutlara değer!

Uçurtmam hazır sayılırdı, terazisini ayarlıyordum. Bu sırada ansızın "bıcır bıcır" sesler duydum. Ahır kapısının arkasından geliyordu sesler. Yerimden kalkıp baktım. Duvardaki bir çiviye asılı eski postallara elimle dokundum. Postallardan birinin içinden bir fare fırladı. Ama sesler kesilmedi. O farenin postal tekinin içine yuva yapıp yavruladığını anladım. Biliyorum, onlar tüysüz, kırmızı derili minicik yavrular-

dır. Dokunmadım onlara. Ama nedense postallar birden aklıma takılıverdi. Bu kahverengi postallar, kendimi bildim bileli, ahırın kapısının arkasında, duvardaki bir çivide asılı dururlar. Derileri tahta gibi kupkuru, buruş buruş olmuş. Bunca yıl hiç merak etmemiştim onları. Kim, nerede, ne zaman giymişti? Niye burada böyle asılı dururlar? Bunları babama sormalıydım.

Uçurtmamı bitirdim. Onu havaya kaldırıp ahırın içinde bir iki tur attım. Kuyruğu hafifçe havalandı. Kenarlarına ve kuyruğuna bağladığım renkli bez parçaları onu daha güzel gösteriyordu. Rüzgârda şahlandığı zaman çocukların ağzı açık kalacak! Bu yağmurlu havada uçuramayacağım için onu duvara astım. Havanın açmasını bekleyeceğim.

Çok geçmeden yağmur kesildi. Bu sırada annemin sesini duydum:

– Kerem, nerdesin? Hadi gel yemeğini ye.

Koşarak avludan geçip aşhanaya[1] girdim. Babamla üç kardeşim yer sofrasına bağdaş kurup oturmuşlar. Annem bakır tepsiye yemekleri koyuyordu. Yemekten sonra babama postalları soracağım.

Yemek yendi, sofra toplandı. Az sonra da ablam çay bardaklarını getirdi. Babam sırtını kuru otla dolu yastığa dayadı, çayını keyifle yudumlamaya başladı. Günlerdir bahçede çalışmanın yorgunluğu okunuyordu yüzünde. Kulağı radyodaki haberlerde. Yanına sokuldum:

– Baba, ahırdaki o eski postallar kimin?

– Benim, yani bir zamanlar benimdi.

– Nasıl bir zamanlar?

1 Aşhana: (Köylerde) evden bağımsız genişçe mutfak.

– Onlar askerde giydiğim postallar oğlum, Amerikan postalları.

– Amerikan postalları mı? Askerlerimizin postallarını Amerika mı veriyor?

– Hayır, öyle değil. Ben Kore'de askerken giymiştim onları. Yani orada savaştayken…

– Kore'yle niçin savaştık baba?

– Aslında biz savaşmadık, Amerika savaştı.

– Siz niçin gittiniz peki?

– Amerika, "Ben size yardım ediyorum, siz de bana yardım etmelisiniz" demiş. Bizi yönetenler de, "Lafı mı olur, bizde asker çok, ne kadar istiyorsanız gönderelim. İyiliğinizin altında kalacak değiliz ya!" demişler ve bizi oraya göndermişlerdi.

– Amerika bize nasıl yardım ediyor baba?

– Buğday, süt tozu gibi şeyler veriyormuş.

– Ama bizim bir sürü ineğimiz, koyunumuz var. Her yanımız da buğday tarlası!

– Bilmiyorum, belki de yetmiyordur, Kerem.

– Koreliler bizim düşmanımız değil mi yani?

– Hayır. Onlarla bir alıp veremediğimiz yok.

– Peki, Amerika niye Kore'ye savaş açtı baba?

– Onlara da yardım etmek istemiş. Onlar da, "Hayır, biz senin hiçbir şeyini istemiyoruz. Kendimize yetecek kadar mis gibi sütümüz, buğdayımız, pirincimiz var" demişler. Koreliler böyle deyince, Amerika çok kızmış. "Hayır, illa benim buğdayımı, süt tozumu alacaksınız!" demiş. Sonra da savaş çıkmış.

Burada kafam iyice karıştı. Zorla yardım yapılır mı hiç?! Adam istemiyorsa istemiyor canım!

– Kore uzak mı baba?

– Uuu, dünyanın öbür ucu. Git git bitmiyor. Gemiyle yirmi yedi günde gittik.

– Gemiyle mi?

– Evet, bir Amerikan savaş gemisiyle. Bazen geminin boyunca dalgalar oluyordu denizde… Yolculuğun kaçıncı günüydü anımsamıyorum, sarhoş bir Amerikan subayı güverteden denize düştü. Kesin boğulmuştur dedik. Çünkü hava kararmıştı. Neyse ki deniz fazla dalgalı değildi o gece. Gemi geri döndü. Denize peş peşe aydınlatma fişekleri atıldı. Ortalık gündüz gibi oldu. Dalgalar arasında çırpınan subayı gördüler. Hemen bir sandal indirip onu kurtardılar.

Soluğumu tutmuş heyecanla babamı dinliyordum. Babam doğrudan olayın içinde olmasa da artık gözümde bir kahramandı.

– Peki, denizde hiç korsan gördünüz mü baba?

Babam saçlarımı okşayıp gülümseyerek:

– Okuduğun kitaplardaki gibi korsanlar yok artık, Kerem, dedi. Hem olsa da, bir savaş gemisinin önüne çıkamazlar.

– O postalları yine giyecek misin baba?

– Yok canım, onların giyilecek hali mi kalmış. Anı olarak öyle duruyorlar işte.

– Orda hiç adam öldürdün mü peki baba?

Babam bu sorum karşısında bir an şaşırdı. Yüzünün rengi değişir gibi oldu. sonra:

– Şey… Bir gece bir köyü kuşattık, dedi. Dört bir yandan

köye kurşun yağdı. Kadınlar, çocuklar sağa sola kaçışıyorlardı. Ben hep yukarı ateş ettim… Köylülerin çoğu katledildi. Eğer yakındaki ormana kaçabilenler olduysa, belki canlarını kurtarmışlardır. Başımızdaki Amerikan subayı evlerin yakılmasını emretti. Köy cayır cayır yandı… O an köyümüz geldi gözümün önüne!..

Babamın sesi titriyordu. Sanıyorum hiç anımsamak istemediği bir şeyi anımsatmıştım ona. Bilseydim böyle bir soru sormazdım.

* * *

İkindi üzeri pırıl pırıl bir güneş çıktı. Otlar, ağaçlar, ekinler yıkanmış, yaprakların üzerinde yağmur damlacıkları parlıyor. Rüzgâr hafiften esiyor. Ahıra girip uçurtmamı alırken, durup postallara baktım. Babamın anlattıklarını düşündüm bir an. Sonra uçurtma elimde ahırdan çıktım.

Çocuklar köyün dışındaki eski köprünün üstünde bağırıp çağırarak oyunlar oynuyorlardı. Yanlarına vardığımda etrafımı sardılar. Mehmet'le Yunus da uçurtmalarıyla oradaydılar. Uçurtmalarını bir türlü uçuramıyorlardı. İkisi de kan ter içinde kalmıştı. Uçurtmanın terazisini, kuyruğunu iyi ayarlamazsan, o uçurtma uçar mı hiç! Uçurtmamı bırakıp, onlarınkini ayarladım. Yunus'un uçurtmasının kuyruğu çok ağırdı, birazını kestim. Az sonra ikisinin de uçurtması havadaydı.

Uçurtmamı Hasan'a verdim. İp yumağını biraz açıp koşmaya başladım. Hasan uçurtmayı bıraktı. Uçurtma başını sallayarak yükseliyor. O yükseldikçe ben ipi salıyorum. Çamurlu yolda koşarak onu şahlandırıyorum. Rüzgâr yükseklerde daha hızlı. Uçurtma ekin tarlasının üzerinde, bulutların arasında dans ediyor şimdi. Çocuklar hayranlıkla seyrediyorlar onu. Gelip ipine dokunuyor veya şöyle bir

çekip bırakıyorlar. Yunus'la Mehmet'in uçurtmaları benimkinin yanında çocuk oyuncağı!

İpin iyice gerildiğini hissediyorum… Uçurtmayı kontrol etmekte zorlanıyorum artık. İp elimi acıtmaya başladı… Ve birden koptu. Kuyruğu gövdesine dolanarak, havada gerisin geri yuvarlanmaya başladı uçurtmam. Gitti gitti, ekin tarlasının ta öbür ucuna düştü.

Uçurtmanın düştüğü yere doğru koştum. Ekinler boyuma geliyordu. Koşarken başakların kılçıkları ellerime, yüzüme batıyordu. Uçurtmam sarı çiçek ve gelinciklerle kaplı bir hendeğe düşmüştü. Kopan ipi sarmam uzun sürdü. Akşam olmak üzereydi. Güneş höyüğün üstündeki zeytin ağaçları arasından kocaman kırmızı bir tepsi gibi görünüyordu.

Uçurtmamı postalların yanındaki bir çiviye astım. Postallara dokundum ve kendi kendime sordum: Acaba, Koreli çocuklar da uçurtma uçuruyorlar mı?

ANTİKACI

– Antiketçi geldi, antiketçiii!..

Seyyar antikacı, eski püskü motosikletiyle köye girerken böyle bağırıyordu. Siyah sakallı, patlak gözlü bir adamdı bu. Peltek peltek konuşuyordu. Burnu da kocamandı. İki üç ayda bir geliyordu köyümüze.

Biz çocuklar, hayvan otlatırken tarlalarda bulduğumuz küçük maden ya da taş parçalarını bu adama veriyoruz. O da bize üç beş kuruş para veriyor. Şeker, gazoz, düdük paramızı böyle çıkarıyoruz. Neler mi buluyoruz antika olarak? Üzeri işlemeli cam bilezik parçaları, kararmış küçük madeni paralar, renkli boncuklar, yazılı tabletler… Bir defasında kardeşim Yusuf, elinde uzunca bir kemik parçasıyla geldi. Bu bir insan koluna benziyordu. Kemiğin üzerinde sapasağlam, kocaman bir cam bilezik vardı. Zemini kırmızı, üzeri ise mavi ve sarı desenlerle süslenmişti. Onu antikacıya verdiğimizde, adamın gözleri parlamıştı. O gün bize beş lira vermiş, sevinçten havalara uçmuştuk.

Köyümüzün etrafında üç tane höyük var. Bunlardan biri aynı zamanda köy mezarlığıdır. Her yağmurdan sonra, hava açınca ilk işimiz höyüklere koşmak oluyor. Antika bulmak yağmurdan sonra daha kolaydır çünkü. Yağmur suları höyüklerden aşağı akarken, küçük kanallar oluşuyor. İşte biz, bu kanalcıkların içinde, yağmur sularının yıkayıp açığa çıkardığı taşların arasında antika arıyoruz. Çok heyecanlı bir iş.

Antikacının geldiği gün, çocuklar yine onun etrafını sarmış, birbirlerini iterek ona bir şeyler uzatıyorlardı. Koşarak eve girdim. Yüklükteki yatakların arasına gizlediğim buluntuyu aldım. Bu, kenarları köşeli, üzerinde bir kuş resmi olan kararmış bir madeni paraydı.

Onu antikacıya uzattım. Adam eline aldı, uzun uzun inceledi. Sonra:

– Bundan daha var mı, kara oğlan? dedi.

– Yok, amca, dedim. Onu şu tepede buldum.

– Eğer yine bulursan, daha çok para veririm sana, yakında yine geleceğim.

Antikacı en fazla parayı bana verdi. Tam yedi buçuk lira. Çocuklar kıskanarak bana bakıyorlardı. Koşarak bakkalın kapısına üşüştük. Kimi tuzlu fıstık, kimi gazozla leblebi, kimi değişik şekerlerden aldı. Antikacının verdiği parayı kardeşim Yusuf'la paylaştım. Ben etrafında renkli tüyler olan bir balonlu düdükle bir sarı gazoz aldım. Yusuf da kendine bir topaçla lokum aldı.

O günden sonra daha çok antika aramaya başladım. Öyle ki evden çıkar çıkmaz gözlerim yerde oluyordu. Başımı kaldırmadan bir şeyler arıyordum hep. Bir süre sonra herkes benimle alay etmeye başladı.

– Ne o Faruk, yerde iğne mi arıyorsun?

– Çocuk altınlarını düşürmüş, canım!

– Oğlum, boynun baston sapı gibi eğri kalacak!

* * *

Köyümüzde okul olmadığından, ertesi yıl yatılı okula başladım. Annem, daha ucuz olur diyerek, çanta almak yerine bana bir torba dikti. Giysilerimi bu torbaya koydu.

Yatılı okulda günlerim çok zor geçiyordu. Evimizi, kardeşim Yusuf'u, benekli buzağıyı öyle çok özlüyordum ki! Bir gece rüyamda, köyümüzün höyüklerinden birinde küçük bir testi buluyorum. Testinin ağzı toprakla tıkanmış. Bir çubukla testinin tıkalı ağzını açıyorum. O anda testinin içinden bir kelebek sürüsü havalanıyor… Hepsi de sapsarı!..

İki hafta sonra izinliydik. Okulda bize yeni giysiler, defterler, kalemler verilmişti. Torbam tıka basa dolu. Üzeri brandalı eski bir "Skoda" pikapla köyümüzün yol ayrımına kadar geldik. Dokuz kişiydik. Bundan sonrasını yaya gideceğiz. "Skoda"nın köyümüze kadar gitmesi olanaksız. Çünkü birkaç gündür yağan yağmur, toprak yolu çamur yol yapmıştı. Bu yoldan değil "Skoda", traktör bile gidemezdi. Köye kadar önümüzde üç kilometrelik bir yol var. Paçalarımızı sıvayıp yola koyuluyoruz. Yol kenarındaki otlarla kaplı hendeğin sırtında yürüyoruz. Büyük çocuklar önden gidiyorlar. Benimle birlikte iki küçük kız geride kaldık. Öndekilere yetişmek için habire çabalıyoruz. Torbamı zor taşıyorum. Üstelik bitlenmiştim de, kaşınıp duruyorum. Sonunda bağıra çağıra, ağlaya güle köye vardık. Her tarafımız çamur içinde kalmıştı.

Köydeki ikinci günümüzde o antikacı yine geldi. Çocuklar yine başına toplandı, ona bir şeyler sattılar. Talip amcanın

oğlu Taner, kucağında başak demeti tutan bir kadın heykelciği verdi ona. Kadının bir kolu yoktu. Antikacı, çocuklardan aldıklarını motosikletinin üstündeki heybeye koyarak köyden ayrıldı.

İki gün sonra tekrar okuldaydık. Misketlerimle birkaç parça buluntuyu, annemden gizlice torbanın dip kısmına koymuştum. Buluntuların içinde, üzeri işlemeli güzel bir pipo da vardı. Onu cebimde taşıyordum. Bir gün nasılsa öğretmenimiz onu elimde gördü.

– Nedir o, getir bakayım Faruk, dedi.

– Onu köyümüzde buldum, öğretmenim.

– Bunun ne olduğunu biliyor musun?

– Bilmiyorum öğretmenim. İçine su koyup üflüyorum. Bizim köyde bunun gibi çok buluntu var.

– Ya, peki ne yapıyorsunuz bu buluntuları?

– Antiketçi amcaya satıyoruz. Bulduklarımızı ona veriyoruz, o da bize para veriyor.

– Antiketçi mi? Ha, anladım.

Öğretmenimiz, köyümüzün adını sordu. Sonra bu değersiz bildiğimiz şeylerin ne kadar önemli olduğunu anlattı. Eskiden insanlar bu höyüklerin üzerinde yaşarlarmış. Bizim sadece taş, cam parçası sandığımız buluntular, bu insanlar hakkında bize bilgi veriyormuş. Nasıl yaşıyorlar, neler üretiyorlar, yemeklerini nasıl pişiriyorlar, ne tür işler yapıyorlar?.. Hemen aklıma bir soru geldi. Parmak kaldırdım:

– Öğretmenim, bu höyükler kendiliğinden mi oluşmuş, yoksa birileri mi yapmış onları?

– İnsanlar yapmışlar. Eski çağlarda insanların çoğu, köy gibi küçük yerlerde yaşarlarmış. Bir köy deprem, yangın,

savaş gibi nedenlerle yıkılınca, o köyün yıkıntıları üzerine yenisi kurulurmuş. Bu, yüzyıllar boyunca böyle devam etmiş. İşte höyükler, bu yıkıntı tabakalarının üst üste gelmesiyle oluşmuş. Biliyorsunuz ki bizim burası ovadır. Eskiden kış aylarında sular altında kalırmış. O zamanlar, sanıyorum, bu höyükler insanları sellerden de koruyormuş. Ayrıca, düşmanın geldiğini uzaktan görmek için de höyüklerin işe yaradığı söylenir.

Öğretmenimiz, bu buluntuları bundan böyle kimseye vermememiz konusunda bizi uyardı. Bunları kendisine getirmemizi söyledi. Bir süre sonra da bizi müzeye götürdü. O kocaman çıplak insan heykellerine, mermer aslanlara şaşkınlıkla bakıyorduk. Duvarlarda çok güzel mozaik resimleri, kılıçlar, kalkanlar asılıydı. Camlı kutuların olduğu yerde de çok güzel şeyler vardı: küçüklü büyüklü kararmış çeşitli paralar, boncuklar, altınlar, yüzükler… Bir an durakladım. Gözlerime inanamıyordum. Kırmızı cam bileziği görür görmez tanıdım. Bu, kardeşim Yusuf'un bir kol kemiği üzerinde bulduğu bilezikti. Hemen öğretmenimizin yanına giderek:

– Öğretmenim, bu kardeşimin bulduğu bilezik! dedim.

Öğretmenimiz başını hafifçe sallayarak:

– Haklısın Faruk, dedi. Biliyor musun, sizin köye gelen o antikacı bir kaçakçıymış, eski eser kaçakçısı. Sizden bir şeker parasına aldığı tarihi eserleri gizlice yabancılara satıyormuş. Bu korkunç bir şey! Ama sonunda bir sandık dolusu eski eserle yakalanmış. Bunların çoğu da bu civardaki köylerden topladıklarıymış.

Köyümüz bir müzeymiş de haberimiz yokmuş!

ŞAHMERAN

Çocuklar dalları suya değen çınarın altında çimiyorlardı. İnce dallardan birine asılıyor, Tarzan gibi sesler çıkararak suya atlıyorlardı. Sudan çıkan çocuk, küçük köprünün üzerine uzanıp güneşleniyor, beton etini yakmaya başlayınca da tekrar suya atlıyordu. Köyün çocuklarıyla Mardin'den gelen çocukların bağırtıları birbirine karışıyordu.

Bu köyün çocukları, Mardinli çocukların konuştuklarını anlamıyorlardı. Ama bu, birlikte oynamalarına engel değildi. Çünkü Mardinli çocuklar, ötekilerle anlaşacak kadar Türkçe biliyorlardı. Oyundu onlar için önemli olan. Bu bağırtı çağırtılar arasında, çocuklardan biri elindeki çalı parçasıyla köprünün üzerindeki toprağı temizliyordu.

– Seydo, sen ne yapıyorsun öyle? diye sordu Adil.

– Burada bir kale yapacağım. Hamido gelecek kaleden sevgilisini kurtaracak.

– Hamido kim?

– Sen Hamido'yu bilmiyor musun? dedi Seydo. O bir eşkıyadır, çok yiğittir.

– Köroğlu gibi mi?

– Evet, onun gibi bir şey. Herkes bilir onu.

Seydo, önündeki çamuru sertleşinceye kadar yoğurdu. Hayalindeki kaleyi yapmaya başladı. Kan ter içinde çamura şekil vermeye çalışıyordu. Bir süre sonra kalenin duvarları, burçları ortaya çıktı. Bir de Hamido heykelciği yaptı.

Adil dayanamadı:

– Ne var bunda sanki, bak ben ne yapacağım, dedi.

Kanalın kenarından aldığı çamuru yoğurarak biraz sertleştirdi. Çamur topağını şekilden şekle soktu. Önce bir traktör yaptı. Sonra bir römork yapıp onu traktöre bağladı. Römorkun içine de birkaç köylü ile birkaç keçi yerleştirdi.

– Seydo, ben başka bir şey yapacağım, dedi Şehmuz adındaki çocuk. Sonra bir koyun sürüsü yaptı. Bir de kaval çalan çoban. Köpeği de yanında.

Çok geçmeden küçük köprünün üzeri çeşitli heykelciklerle doldu: kale, traktör, eşkıya Hamido, çıplak insan heykelcikleri, kamyon, askerler… Tam bir heykel sergisi! Her çocuk kendi yaptığı esere gururla bakıyor. Heykelcikler güneşte kuruyor. Çocuklar kanalda çimiyor.

Uzaktan Hüseyin Ağa'nın sarı pikabı göründü. Bir toz bulutu içinde geliyordu sarı pikap. Çocuklar onu görünce, bitişikteki ekin tarlasına saklandılar. Hüseyin Ağa kızıyordu onların burada suya girmelerine. Pikap hızla köprüden geçip gitti.

Çocuklar sararmış ekinlerin içinden çıkıp, yeniden köprünün üstünde toplandılar. Sarı pikap heykelcikleri ezip geçmişti.

– Olsun, yarın gene yaparız, dedi Adil.

* * *

Adil'le Seydo çok iyi arkadaş olmuşlardı. Seydo, Adil'e masallar, destanlar, hikâyeler anlatıyordu. Adil, soluğunu tutarak dinliyordu bunları. Şaşıyordu Seydo'nun bu kadar çok şey bilmesine: eşkıyalar, çift başlı yılanlar, yeraltı ülkesi… Seydo, kış akşamları büyüklerinden dinliyormuş bu anlattıklarını.

Seydo'nun bir başka yeteneği daha vardı: Çok güzel saz çalıyordu. Kaçakçılık yaparken vurulan babasının sazı ona kalmıştı. Sazın kırık sapını bir bez parçasıyla bağlamıştı. Koca sazı zor kavrıyordu. Seydo hem çalıyor, hem de Kürtçe türküler söylüyordu. Adil bir tek sözcüğünü bile anlamıyordu ama yine de çok hoşuna gidiyordu bu türküler. Seydo'nun sesi Adil'i duygulandırıyordu.

Adil'in babası, yaz başında hurdacı İsmail'den bir bisiklet almıştı ona. Bisikletin birçok yerini tamir etmiş, onu binilecek hale getirmişti. Adil, çok sevinmişti bir bisikleti olduğu için. İlk günlerde ne zaman bisikletine binse, köyün bütün çocukları Adil'in peşinden koşuyordu…

Adil, Seydo'yu bisikletine bindirmek istiyor, ancak arkadaşı bisiklet sürmesini bilmiyordu. Seydo bisikletin selesine oturuyor, Adil de arkasından onu hem tutuyor, hem itiyordu. Seydo birkaç kez düşüp kolunu bacağını yaraladıysa da sonunda bisiklet sürmeyi öğrendi.

İki arkadaş hemen her gün birlikteydiler. Adil, bahçelerindeki salatalıklardan, mısırlardan koparıp Seydo'ya veriyordu, Seydo da ona pestil ve ceviz. Adil, yaşamında ilk kez yediği pestili çok sevmişti.

– Bizim küçük bir bağımız, bir de ceviz ağacımız var, dedi Seydo.

– Üzüm bağı mı?

– Evet. Biz üzümleri toplayıp pestil yapıyoruz.

Adil:

– Pestiliniz de çok güzel ama!

Seydo'yla Adil, bir akşam üzeri yine bisiklet sürüyorlardı. Biri iniyor, öteki biniyordu bisiklete. Adil, annesinin uzaktan ona el ederek seslendiğini duydu.

– Ne var anne?

– Gel, bir şey diyeceğim sana.

Adil, annesinin peşinden aşhanaya girdi. Az sonra da elinde bir tencereyle dışarı çıktı. Tencerenin ağzı beyaz bir bezle örtülüydü.

Seydo'nun yanına gelince:

– Seydo, hadi sizin çadıra gidiyoruz, dedi.

– Neden?

– Annem size biraz yoğurt çalmış.[1] Gidelim de annene verelim.

Birlikte çadırların olduğu yere gittiler. Seydo bisikleti sürüyor, Adil de tencereyi taşıyordu.

Seydo'nun annesi topal ve çok zayıf bir kadındı. İş yaparken çok zorlanıyordu. Adil ona yoğurt tenceresini uzatınca, kadın ne diyeceğini bilemedi. Bir tas soğuk ayran bulunmaz bir şeydi onlar için. Bu iyiliğin altında kalmak istemiyordu. Yamalı bir heybenin içinden iki parça pestille, bir avuç cevizi Adil'in ceplerine sokuşturdu.

Ağustos ayına girilirken pamuk tarlalarındaki çapalama işleri bitmiş, gurbetçi işçilerin dönüş zamanı gelmişti. Çadır-

1 Çalmak: Sütü mayalamak.

lar sökülüyor, Mardinli işçiler eşyalarını topluyorlardı. Adil'le Seydo, bir çınarın altına oturmuş konuşuyorlardı.

Adil:

– Seneye gene gelecek misiniz, Seydo? diye sordu.

Seydo:

– Belki geliriz, dedi. Belki de Çukurova'ya gideriz.

Adil:

– Mektuplaşalım mı? dedi.

Seydo bir an şaşırdı, ne diyeceğini bilemedi, sonra:

– Oluuur, dedi. Yüzünün kızardığını hissetti. Okuma yazması olmadığını söyleyemedi.

Bu sırada eski bir kamyon çadırların olduğu yere yanaşıyordu. Seydo, koşarak kendi çadırlarına gitti. Çok geçmeden elinde bir şeyle geri döndü. Bir bez parçasına sarılı olan şeyi Adil'e uzattı.

– Bu ne? diye sordu Adil.

– Şahmeran.

– O da ne?

– Hani sana anlatmıştım ya. Vücudu yılan, başı kadın… Yılanların kraliçesi.

– Evet, anımsadım, dedi Adil.

– Onu sana veriyorum. Benden hatıra olsun.

Adil, özenle bezi açtı, yüzüne acı bir gülümseme yayıldı ve:

– Çok güzel olmuş! Ne zaman yaptın sen bunu Seydo? dedi.

– Senden gizli yaptım. Hem de kırmızı topraktan. Onu ateşte de pişirdim, taş gibi oldu.

– Peki, boyayı nerden buldun?

– Şehmus'dan. Onda renkli kalemler var.

Adil, Şahmeran heykelciğini eline aldı. Harika bir şeydi bu! Üstelik renk renk de boyanmıştı.

İşçiler kamyon kasasındaki eşyaların üzerine yerleştiler. Kamyon, egzozundan kapkara dumanlar çıkararak hareket etti. Adil'in boğazına bir şeyler düğümlendi. Kamyon köyden uzaklaşıncaya kadar, Adil olduğu yerde durdu. Bir elini sallayarak arkadaşına "güle güle" derken, öteki eliyle de Şahmeran heykelciğini göğsüne bastırıyordu.

NİÇİN BİZİM ARABAMIZ YOK?

– Baba, niçin bizim arabamız yok?

– Çünkü araba alacak durumda değiliz yavrum. Hem dolmuş, otobüs, metro varken, araba çok da gerekli değil ki!

– Serkan'ların var ama?

– Biliyorum. Onların durumu bizden iyi, babası iyi kazanıyordur.

– Sen daha az mı kazanıyorsun baba?

– Ben devlet memuruyum oğlum! Aldığım maaş belli.

– Serkan'ın babası memur değil mi baba?

– Hayır, yüklenici.[1]

– Yani senden daha mı çok okumuş?

– Hayır, bildiğim kadarıyla lise mezunu bile değil.

Gürcan'la babası böyle konuşurken, söze Cansu karışıyor:

– Ayrıca Serkan'ların evi tripleks[2] baba, kendi evleri. Bir de bizimkine bak! Hem kira, hem de küçücük. Ben odamda dans bile edemiyorum. Esra'ların da evi çok güzel. Esra'nın odası benimkinden daha geniş.

1 Yüklenici: Müteahhit.

2 Tripleks: İçten merdivenli, üç katlı ev.

– Şunların şöyle güzel arabaları, şöyle güzel evleri var, şunlar şöyle güzel giyiniyorlar… Ne yapmamı istiyorsunuz çocuklar?

Cansu:

– Ama arkadaşlarımızın yanında hep küçük düşüyoruz baba!

Gürcan:

– Evet, baba!

– Neden küçük düşüyorsunuz? Onların çoğundan daha akıllı ve çalışkansınız. Yüz kızartacak bir şey de yapmıyorsunuz. Güzel yavrularım, insanlar hayatta pek çok şeye sahip olabilirler. Bir insanın değeri sahip olduğu parayla, zenginlikle ölçülmez. Ben bunca yıldır onurumla çalışıyorum. Hasta olduğumda, çoğu zaman rapor bile almıyorum. Siz yırtık ayakkabılarla dolaşmayasınız diye, ben tabanı pençeli ayakkabılarla idare ediyorum. Siz daha iyi beslenesiniz diye, ben yakası yıpranan gömleklerimin yakasını ters çevirtip giyiyorum. Şunu unutmayın, hiç kimse alın teriyle, namusuyla çalışarak öyle pahalı arabalara, lüks konutlara sahip olamaz. İnsanların çok büyük sandıkları, önlerinde ceket ilikledikleri adamların çoğu hırsız, vurguncu… Aynı şiddetteki bir deprem Japonya'da hiçbir binaya zarar vermezken, neden bizim ülkemizde pek çok binayı yıkıyor, binlerce can alıyor? Hiç düşündünüz mü?

Cansu:

– Tamam da… Ama arkadaşlarımızın kimi bizim arabamız son model, kimi bizim evimizde dev ekran plazma televizyon var, kimi benim ayakkabım şu marka deyince, ben çok utanıyorum baba.

– Peki, arabası, lüks eşyası olanların başka övündükleri şeyler var mı?

– Nasıl yani?

– Örneğin, evlerinde kaç tane kitap var, babaları anneleri kitap okuyor mu, ne tür müzik dinliyorlar? Gerçi bunlar övünülecek şeyler değil, her insanın hayatında yer vermesi gereken çok önemli şeyler.

Gürcan birden atılarak:

– Galiba, Serkan'ların evinde, fincanların olduğu vitrinin içinde beş on tane ansiklopedi görmüştüm baba, dedi.

– Ansiklopedi başka, kitap başka.

Cansu:

– Ufff baba ya, sen de kitaptan başka şey bilmez misin! Şiir, öykü yazıyorsun. Kitapların var. Ne geçiyor eline? Hiç. Şu pinti ev sahibi bile bizden çok iyi durumda. Evinde oturuyoruz diye sanki başımıza kral!

Babası sustu. Cansu'nun gözlerinin içine baktı. Uzun süre konuşmadı. Sonra:

– Rüşvet yememi, kirli işlere bulaşmamı ister misiniz çocuklar?! dedi.

Gürcan:

– O ne demek baba?

– Biliyorsunuz ki ben elektrik dağıtım kurumunda çalışıyorum. Görev yaptığım bölgede çok sayıda fabrika ve atölye var. Bunların pek çoğu kaçak elektrik kullanıyor. Yaptıkları elektrik hırsızlığını görmeyeyim diye, zaman zaman bana para, yani rüşvet teklif edenler oluyor. Ama ben bu ahlaksızlığa göz yummuyor ve görevim konusunda namuslu davranıyorum. Çünkü çaldıkları, yoksul halkın emeğidir. Alın teri dökmeden, hak etmediğim bir paranın hiçbir zaman evime girmesine izin vermedim, vermem de! Bunu

yapsaydım, şimdi çevrenizde sizi tanıyan herkes, sizden "Şu rüşvetçinin çocukları…" diye söz ediyor olacaktı.

Cansu:

– Çok fena!

– Böyle bir babanız olsun ister misiniz? Bu şekilde davranırsam, evimiz de olur, arabamız da. Kuşkusuz, her evi arabası olan bu tür yollardan kazanmıyor onları…

Gürcan:

– Hayır istemem! Ama Serkan çok hava atıyor baba. "Bizim arabamız dört çeker cip. Geçen yaz Marmaris'te beş yıldızlı otelde tatil yaptık. Babamın arkadaşları hep zengin…" deyip duruyor.

– Bak, güzel oğlum!.. Benim köyümde okul bile yoktu. Dokuz kardeştik ve en büyükleri bendim. Hepimiz bir odada, yer yatağında yan yana yatardık. Uyandığımda, bazen kardeşlerimden birinin ayağını ağzımın üstünde bulurdum. Bir zeytini bile ikiye bölerek yediğimiz günleri unutmadım. Yatılı okula başladığımda on yaşıma girmiştim. On dört yaşıma kadar ayaklarımda kara lastikler vardı. Çalışıp eve katkım olsun diye, beşinci sınıftan sonra babam beni okutmak istemedi. Onu suçlayamazdım. Çünkü gerçekten çok yoksulduk. Ayrıca babam okul yüzü görmemiş, okulun önemini bilmeyen bir zavallıydı. Ben yine de direndim, kendim çalışır okurum dedim ve okudum… Şimdi de onurlu bir baba olarak, sadece çocuklarımın geleceğini düşünüyorum; onların iyi birer insan olmalarını istiyorum.

Cansu, içini çekerek:

– Anlaşılan bizim hiç arabamız olmayacak baba, dedi. Hayatımız boyunca da hep kirada sürüneceğiz.

Gürcan, gözlerini yere indirip düşünceye daldı.

***

Aradan iki ay kadar geçti. Gürcan'ın babası her zamanki gibi eve yorgun geldi. Akşam yemeğinden sonra kahvesini yudumlarken, okuduğu gazeteyi katlayıp Gürcan'a uzattı. Gürcan, gazetedeki fotoğrafı görünce bir sevinç çığlığı attı:

– Abla, bak, babam! Bu yılki "Beyaz Güvercin Öykü Ödülü"nü kazanmış!..

Gürcan'la Cansu, babalarının boynuna sarılıp onu öperek kutladılar.

Bu sırada televizyonda haberler veriliyordu. Haberlerin sonuna doğru, bir naylon fatura şebekesiyle ilgili haber vardı. Şebeke üyelerinin görüntüsü geçerken, Gürcan, yine heyecanla:

– Baba, bu Serkan'ın babası Kemal amca değil mi?

– Evet, o.

– Naylon fatura ne demek baba?

– Sahte fatura demek oğlum. Yani yapmadığı bir işi yapmış, almadığı bir malı almış gibi göstermek. Burada amaç, vergi kaçırarak daha çok kazanmak. Diyelim ki, bir inşaat işinde yüz ton demir kullanmak gerekiyor. Ancak işi yapan yüklenici yetmiş ton demir kullanıyor. Demir tüccarıyla da anlaşarak, bu yetmiş ton demiri faturada yüz ton olarak gösteriyor. Yani giderini yüksek gösterdiği için daha az vergi ödüyor. Anlayacağın, hırsızlık yapmış oluyor.

Gürcan, ılık yatağına girdiğinde bambaşka duygular içindeydi. Kitaplığındaki kitaplar ona gülümsüyormuş gibi geldi. Perdenin aralığından yıldızlar görünüyordu.

TABANCA

Yatılı okulun girişteki demir kapısı önüne bir kalabalık yığılmıştı. Okulsuz köylerden çocuklarını kayıt için getirmiş babalar, anneler, amcalar… Okullu olmayı bekleyen çocuk sayısı çok fazlaydı. Hepsini okula almanın olanağı yoktu, çünkü alınacak sayı sınırlıydı. Bu yüzden kura çekilecekti. Ömer'in de bugün okula alınıp alınmayacağı böylece belli olacaktı.

Ömer, daha köyden kasabaya iner inmez, babasını sıkıştırmaya başladı:

– Baba, bana bir tapa[1] tabancası alsana.

– Sabret oğlum, okula gidelim hele, bakalım seni alacaklar mı, almayacaklar mı… Eğer kurada adın çıkmazsa, dönüşte alırız.

Bakkalın rafındaki siyah mantar tabancalarına, sıra sıra mantar kutularına baktıkça, Ömer'in içi gidiyordu. Babası alacağına söz vermiş sayılırdı. Eğer kurada adı çıkmazsa… Ömer, içinden "İnşallah kurada adım çıkmaz… İnşallah çıkmaz…" diyordu.

1 Tapa: Mantar.

Bakkal Hacı Sattuf, Ömer'in babasının saygı duyduğu bir ihtiyardı. Ömer'in babasına kızarak:

– Bu çocuğu dinsiz imansız mı yapacaksın? dedi. Onun yaşındakiler namaz kılıyor, Kuran okuyor… Şu yatılıda kızlarla oğlanlar birlikte oturuyorlarmış, günah, vallahi günah!

Konuşurken Hacı'nın ağzı köpürüyor, dudakları titriyordu.

Ömer'in babası:

– Doğru söylüyorsun Hacı, dedi. Ama ne yapalım, hiç değilse beşi[1] bitirsin. Askerlikte mektuplarını ona buna yazdırmasın. Bir yere gittiği zaman bir levhayı okuyabilsin…

Ömer, babasıyla ihtiyar bakkalın konuşmalarını duymuyordu bile. Onun aklı raftaki tabancalardaydı: "İnşallah kurada adım çıkmaz…"

Yatılı okulun giriş kapısı önündeki kalabalık öğleye doğru azaldı. Kurada boş çeken çocuklar, babası ya da annesiyle birlikte oradan ayrılıyordu. Adı okunanlar ise idare binasının önüne gidiyordu.

Ömer'in babası demir parmaklıklı kapıya yaslanmış, okunan adları duymaya çalışıyordu. Bu sırada Ömer de sırtını kalın bir okaliptüs ağacına vermiş, elindeki tahta gibi kuru kahkeyi[2] yemeye çabalıyordu. Sallanan dişlerinden ötürü çok zorlanıyordu. Bir yandan da kendi kendine, "İnşallah kurada adım çıkmaz" diyordu.

Bütün isimler okunduktan sonra, babası Ömer'in yanına geldi.

– Hadi, gidelim, dedi. Bu sene de olmadı. İnşallah seneye alırlar seni. Yaşın da dokuz oldu ya, ama ne yapalım…

1 Beş: İlkokul.

2 Kahke: Bir tür susamsız simit.

Belli etmese de, Ömer, bu habere içinden çok sevindi. Oh ne güzel, şimdi tabancasına kavuşacaktı! Okuyup da ne olacaktı sanki! İnekleri güder, tabancasıyla da bol bol ateş ederdi…

Yatılı okuldan ayrıldılar. Bağların arasındaki toprak yoldan yürüyerek kasabaya geldiler. Yol yarım saat kadar sürdü. Kasabada biraz alışveriş yaptılar. Sonra Hacı Sattuf'un dükkânına uğradılar.

Ömer'in babası:

– Selamünaleyküm Hacı! dedi.

– Aleykümselam, aleykümselam ya Reşit! Oğlan gâvur olmaktan kurtuldu demek. Sen beni dinle, onu Kuran kursuna ver. Toplanın köyde, bulun bir hoca, tamam işte…

– Öyle yapacağız artık, kısmet, dedi Ömer'in babası. Hacı, hele şuna bir tabancayla bir kutu tapa ver de biz gidelim.

Ömer, ihtiyar bakkalın uzattığı tabancayla mantar kutusunu aldı. Havalara zıplayacak gibiydi. Babası alışveriş torbasını sırtladı. Dükkândan çıktılar, kasabanın çıkışına doğru yollandılar.

Onların köyüne doğru giden bir traktör veya at arabası gelirse bineceklerdi. Kasaba çıkışındaki çırçır fabrikasının duvarı dibine oturup beklemeye başladılar. Yoldan kamyonlar, traktörler, at arabaları geçiyordu. Az sonra komşu köyden bir tanıdıklarının traktörü önlerinde durdu. Römork pazardan dönen köylüler, sepetler, çuvallar, satmaya götürülüp de satılmayan tavuklarla doluydu. Ömer'le babası römorka çıkıp, un çuvallarının üzerine oturdular.

* * *

Köye vardıklarında, Ömer koşarak İsa'nın yanına gitti, ona tabancasını gösterdi. İsa'nın kıskanarak baktığını gö-

rünce, koltukları kabardı. Sonra kutudan bir mantar alıp namlunun ağzına yerleştirdi. Avludaki çiçeklerin üzerine konmuş bir balarısına yaklaşıp nişan aldı. Tetiği çekti. Gerçek silah sesi gibi bir patlama oldu. Barut kokusu yayıldı havaya. Balarısı cansız bir halde yere düştü. İsa'nın küçük kız kardeşi Meryem, korkudan ağlamaya başladı.

Çok geçmeden köyün okula gitmeyen çocukları Ömer'in başına üşüştüler. Ömer gördüğü küçük böceklere, karıncalara, arılara ateş ediyordu. Çocuklar bir el ateş etmek için can atıyorlardı. Ömer, sadece İsa ile Ali'ye birer el ateş ettirdi. Diğerlerine vermedi. Kutuda birkaç tane mantar kalmıştı. Onları da ertesi güne sakladı.

O gece Ömer, tabancasını yastığının altına koyarak uyudu. Okula gitmediği için kendini şanslı sayıyordu. Çünkü okula başlasaydı tabancası olmayacaktı.

Ömer, ertesi gün kahvaltıdan sonra çocukları yine başına toplamıştı. Kızlı oğlanlı sekiz dokuz çocuk vardı çevresinde. Ömer, tabancanın ağzına bir mantar yerleştirmiş, parmağı tetikte. Tabancayı heyecanlı heyecanlı sallayarak, ne kadar iyi bir nişancı, tabancasının ne kadar güçlü bir silah olduğunu anlatıyordu:

– Dün, siz görmediniz, bir eşekarısına şöyle bir nişan aldım, sonra pat! Eşekarısının bağırsakları yere döküldü!..

Böyle kendinden geçmişçesine anlatırken, o heyecanla birden tetiği çekti. Nasıl olduğunu kendi de anlamadı. Çocuklar ürkerek sağa sola kaçıştılar. Tabancanın namlusundan saçılan mantar parçalarından biri, İsa'nın kız kardeşinin gözüne gelmişti. Küçük Meryem, gözünü tutarak bir çığlık kopardı. Çilli yanaklarından gözyaşları süzüldü.

Ömer çok korktu. Neyse ki bir şey olmadı. Mantar parçası Meryem'in gözünün kenarına gelmişti. İçine gelseydi kör

edebilirdi. Ömer'in annesi küçük kızın yüzünü soğuk suyla yıkadı, sonra ona bir dilim karpuz verdi. Meryem hıçkırarak elindeki karpuz dilimini ısırmaya başladı. Ömer de annesinden iyi bir azar yedi.

O gece tabancasını yastığının altına koymadı Ömer. Önemsiz bir şeymiş gibi bir kenara atıverdi onu. Zaten mantar da bitmişti.

* * *

Birkaç gün sonra köye beyaz bir minibüs geldi. İçinden kravatlı birkaç adam indi. Bu gelenler, yatılı okulun müdürüyle yardımcılarıydı. Okuldaki malzeme deposunu boşaltmış, yeni bir sınıf açmışlardı. Kayıt için köyleri dolaşıyorlardı.

Kurada adı çıkmayan çocuklardan yaşı büyük olanları okula alacaklarmış. Ve Ömer, sonunda okula başladı.

Ömer'in okuma yazmayı öğrenmesi çok uzun sürmedi. Birkaç ay içinde harfleri, heceleri öğrendi. Artık küçük masal kitaplarını okuyabiliyordu. Çok da güzel resim yapıyordu. O zaten okula gitmeden önce de resim yapmayı seviyordu. Eline geçen her kâğıt parçasına hemen kuş, inek, kurbağa gibi hayvan resimleri çiziyordu. Çoğunlukla da parmağıyla veya bir çöp parçasıyla toprağa çiziyordu. Ama özellikle suyu yeni çekilmiş düzgün çamur yüzeylere resim çizmeye bayılıyordu. Okulda yaptığı bir resmi babasına gösterirken çok sevinçliydi. Resimde bir çocuk önündeki tabancayı taşla kırıyor. Çocuğun başının üzerinde kocaman bir güneş. Yan tarafta da çiçekler içinde arı kovanları. Ve elinde bal peteği tutan bir kadın. Altında da küçük bir şiir:

Dünya çok güzel

Yaşamak her canlının hakkı

Kuşlar uçuyor

Bal yapıyor altın kanatlı arı.

YANGIN

Yediği karaduttan ağzı mosmordu Musa'nın. Çiftliğin yan tarafındaki tarlada bulduğu saati inceliyordu. Saatin içindeki küçük çarklar paslanmış, araları toprakla dolmuştu. Camı da yoktu. Kim bilir kaç yıldır toprağın altındaydı. Heyecanla babasının yanına koştu. Çok değerli bir şey bulmuş gibi sevinçliydi. Babası saati görünce gülümsedi, onun bir işe yaramayacağını söyledi. Musa, düş kırıklığı içinde, eski tarım aletlerinin yığılı olduğu yere doğru gitti. Burası, ağa çiftliğinin çocuklar için en çekici yeriydi. Eski mibzerler, pulluklar, traktör ya da römork lastikleri… Hurda yığınının içinde bir at gemiyle birkaç paslı vida buldu. Bunları hurdacıya satıp şeker parasını çıkaracaktı.

Musa, kucağındaki demir parçalarını daha sonra gelip almak üzere belli bir yere koydu. Elleri cebinde, az ilerideki işçi çadırlarına doğru yürüdü. Çadırlardan biri aynı zamanda bakkallık yapıyordu. Köyde bakkal dükkânı olmadığı için, dağ köylerinden gelen bu işçilerden biri şeker, sakız, leblebi, bisküvi gibi şeyler getirip satıyordu. Çadırlar hemen hemen boş gibiydi. Bütün işçiler gündüz saatlerinde tarla-

larda çapa yapıyorlardı. Sadece yaşlı kadınlar, hastalar ve birkaç da çocuk kalıyordu çadırlarda.

Babasının sabah verdiği yirmi beş kuruşla naneli şeker almak için bakkal olan çadıra yöneldi. Giderken yerde bir boş kibrit kutusu buldu, eğilip aldı. Böyle renkli kibrit kutularını, sakızlardan çıkan artist fotoğraflarını biriktiriyordu. Musa bakkala vardığında, hamile bir kadın çadırın yan tarafındaki yer ocağında yemek pişiriyordu. Ocağın üzerinde dışı isten kararmış bir güveç vardı. Dağ köylerinden gelen işçiler, topraktan yapılmış bu kapları kullanıyorlardı çoğunlukla.

Hamile kadın güçlükle yürüyordu. Ağlayan küçük kızını susturmaya çalışırken, bir yandan da ocağa çalı çırpı itiyordu. Musa'yla ilgilenecek durumda değildi. Musa, naneli şekeri nasıl isteyeceğini bilmiyordu. Çünkü bu işçiler Araptı ve çoğu hiç Türkçe bilmiyordu. Musa, elindeki boş kibrit kutusuyla orada öylece dolaşıyor, kadının ona ne istediğini sormasını bekliyordu. Umudu kesilince, arkasını dönüp oradan uzaklaştı.

O, tam çadırların arasından çıkıyordu ki, bir çığlık koptu. Bakkal olan çadırın yan tarafı tutuşmuş, alevler çadırı yutarcasına yükseliyordu. Hamile kadın bağırarak yardım istiyordu. Çiftlikte buğday boşaltan işçiler ve traktör şoförleri koşarak geldiler. Yakındaki kanaldan kovalarla, tenekelerle su taşıyıp ateşin üzerine dökmeye başladılar. Yangını diğer çadırlara sıçramadan söndürdüler.

Hamile kadın, Musa'nın elindeki boş kibrit kutusunu görünce koluna yapıştı. Kibrit kutusunu alıp, bağıra bağıra bir şeyler söyleyerek havada sallamaya başladı. Musa, olup bitenlere bir anlam veremedi. Kadının dediklerinden bir şey anlamıyordu. Hem korkuyor, hem de şaşkınlık içinde yarısı

yanmış çadıra bakıyordu. Hamile kadın, Musa'yı sarsarak durmadan bağırıyordu.

Babası Musa'yı kadının elinden kurtardı. Kadının fırlattığı kibrit kutusunu eğilip yerden aldı. Boş kibrit kutusunu Musa'ya göstererek kızgın bir sesle:

– Yaptığını beğendin mi, Musa? dedi. Sana kaç defa söyledim, ateşle oynanmaz! Şu zavallıların çadırı, yatakları hep yandı. Ne yapacağız şimdi?

– Ama ben bir şey yapmadım ki baba! İki gözüm kör olsun ki ben bir şey yapmadım! Ekmek çarpsın ki ben yapmadım! O kibrit kutusunu yerde buldum, boştu.

– Demek öyle! Sana inanıyorum. Yalan söylemeyeceğini biliyorum. Bu kadın kendi suçunu senin üzerine atmaya çalışıyor anlaşılan. Yemek pişirirken bir yığın ekin sapını, çalı çırpıyı getirip ocağın yanına yığıyorlar. Sonra da bir kıvılcımla böyle oluyor işte…

Yangını söndürmeye gelen işçiler hamile kadını güçlükle yatıştırdılar. Onlara yardım edeceklerini söyleyip oradan ayrıldılar. Musa, suçsuz olduğu halde, bu olaydan çok etkilendi. Ama babasının parmaklarını saçlarının arasında hissedince, içi bir hoş oldu. Bu, "Hiçbir zaman bana yalan söylemeyeceğini biliyor ve sana güveniyorum" demekti.

Babasıyla Musa, boşalan bir kamyonun kasasına bindiler. Biçerdöverlerin olduğu yere gidiyorlar şimdi. Kamyon toprak yolda bir toz bulutu kaldırarak gidiyordu. Kamyonun kasası birazdan yine buğdayla dolacak ve çiftliğe dönüp boşaltacaktı.

Musa, kamyondan inince koşarak sarı biçerdöverin yanına gitti hemen. Biçerdöverin yanı sıra hızlı adımlarla yürümeye başladı. Bu dev makineye yetişmek için bazen

koşmak zorunda kalıyordu. Biçerdöver sararmış dolgun başakları yutuyordu sanki. Musa, onun ekini biçişini merakla, heyecanla seyrediyordu. Havaya yükselen ekin tozunu umursamıyor, baş döndüren buğday kokusunu içine çekiyordu. Biçerdöveri bir süre izledikten sonra yorulup geri döndü. Babasının yardımıyla kamyona bindi. Biçerdöver buğdayla dolan deposunu kamyona boşaltırken Musa çok eğlendi. Biçerdöverin borusundan buğday değil de sarı bir su akıyordu sanki.

Musa, ilk kez kamyon kasasındaki buğday yığınının üstünde yolculuk ediyordu. Kamyon ağır ağır, sallana sallana gidiyordu. Musa'nın çıplak ayakları buğday yığınına gömülmüştü. Yol kenarında kuzu otlatan arkadaşlarına gülerek el sallıyordu. Gömleğinin içine dolan taneler etine değdikçe gıdıklanıyor, babasına bakıp sevinçten kahkahalar atıyordu.

ÖFKE

İşçilerin çoğu çocuktu. Her gün güneşle birlikte tarlada oluyor, ikindiye kadar çalışıyorlardı. Yaptıkları iş, ellerindeki mencellerle[1] yabani otları temizlemekti. Pamuklar neredeyse çocukların boyunda. Bir yandan sıcak, bir yandan insana hiç rahat vermeyen sinekler…

Kemal'le Azmi yan yana çalışıyorlardı. Hem çalışıyor, hem de aralarında konuşuyorlardı. Birbirlerine şu an canlarının en çok neyi çektiğini söylüyorlardı.

Azmi:

– Şimdi kıpkırmızı bir dilim soğuk karpuz olsa! dedi. Sonra da diliyle kurumuş dudaklarını yaladı.

Kemal de:

– Dondurma daha güzel, dedi. Yarısı sade, yarısı çilekli kocaman bir külah dondurma olacaktı ki şimdi…

Azmi:

– Yeter, ağzımın suyu akıyor, dedi. En iyisi başka şeyler konuşalım. Yatılı okuldaki filmlerden söz edelim.

1 Mencel: Tamamı demirden olan ve ot biçmede kullanılan bir tür orak.

– Bence de, dedi Kemal.

Azmi heyecanla başladı:

– Karaoğlan'ın atı nasıl uçuyordu, gördün mü oğlum? Camoka'yı bir vuruşta nasıl yere seriyordu ama…

Kemal de ona:

– Oğlum, sen asıl Malkoçoğlu'ya bak! dedi. Görmedin mi, bir sürü düşmanı nasıl tek başına ekin gibi biçiyor!

Azmi:

– Yılmaz Güney nasıl peki, Çirkin Kral? O hep haksızlıklara karşı çıkıyor. Ağaların düşmanı.

Kemal, hemen cebinden bir deste fotoğraf çıkardı. Bunlar sakızlardan çıkan artist fotoğraflarıydı. Yılmaz Güney'in bir fotoğrafını bulup eline aldı. Fotoğrafta Yılmaz Güney'in sağ el bileği sargılıydı. Onu Azmi'ye göstererek:

– Bak oğlum, bak, dedi. Senin Çirkin Kral'ının bu kolunu kim kırdı sanıyorsun? Malkoçoğlu Cüneyt kırdı. Çünkü o daha güçlü!

Bu sırada yanlarına amele çavuşu Şükrü geldi. Onları her zamanki gibi azarlamaya başladı:

– Gene mi dalga geçiyorsunuz? Hadi, konuşmayın. İyi temizleyin otları… Burayı bitirin, şu kanalı size kabala[1] vereceğim.

Kemal'le Azmi, yabani otların bürüdüğü, içinde su olmayan kanalın başında durdular. Kanalın uzunluğu yaklaşık üç yüz metre kadardı. Şükrü Çavuşun onlara kabala verdiği yer burasıydı. Yani bu kanalın otunu ne zaman temizleyip bitirirlerse, evlerine gideceklerdi. Diğer işçiler gibi işin bitiş saatine kadar tarlada kalmayacaklardı.

1 Kabala: Bir ücret karşılığı toptan yapılan iş, götürü.

Birisi kanalın bir ucuna, diğeri öteki ucuna gitti. Öyle hızlı çalışmaya başladılar ki, kısa sürede kan ter içinde kaldılar. Mencellerini bütün güçleriyle sallıyor, yabani otları toprak seviyesinde biçiyorlardı. Bir an önce bitirip gitmek istiyorlardı. Gidip gölette yüzmek vardı kafalarında. Öğleye yakın işi bitirdiler. Kanal üç numara tıraş olmuş gibiydi. Azmi'yle Kemal tere batmış, soluk soluğa kalmışlardı. Kollarını kaldıracak halde değillerdi.

Şükrü Çavuş geldi. Saatine baktı:

– Daha çok erken, şimdiden gitmeniz olmaz, dedi.

Azmi dayanamadı:

– Burayı bitirin gidin, dememiş miydin Şükrü Dayı? Haksızlık değil mi bu? dedi.

Şükrü Çavuş, kızarak:

– Dilin de pabuç gibi maşallah! dedi. Anan hiç terbiye vermemiş sana. Hadi, şu küçük kanalı da ilerdeki tümseğe kadar temizleyin, ondan sonra gidin.

Çocuklar çaresiz, yeniden koyuldular işe. Ama artık önceki kadar hızlı çalışamıyorlardı. Yine de öğle sonuna doğru orayı da bitirdiler. Ayakta zor duruyorlardı artık.

Şükrü Çavuş bir daha saatine baktı ve:

– Olmaz, gene erken. Biraz daha çalışın, dedi.

Azmi'nin gözlerinde şimşekler çaktı bu sözleri duyunca. Mencelini kavradığı gibi tarlanın ucundaki yola doğru yürüdü. Kemal ise hiç sesini çıkarmadı, diğer işçilerin yanına gitti. Boynunu büküp çalışmaya devam etti.

Şükrü Çavuş, Azmi'nin arkasından bağırdı:

– Nereye gidiyorsun, sümüklüböcek? Git bakalım, bugünkü paranı yarım alırsın.

Azmi, sinirinden pamuk fidelerini çatır çatır kırarak yürüyordu. Tarlanın ucuna geldiğinde, menceliyle pamukları biçmeye başladı. Mencelin keskin ağzı güneşte parlıyor, koza yüklü pamuk fideleri yere seriliyordu. Neredeyse yarım dönüm kadar bir alanı biçti. Öfkesinden çıldırmış gibiydi. Kemal'e de çok kızgındı: Şükrü Çavuşa karşı onu yalnız bırakmıştı.

Azmi, o geceyi çok huzursuz geçirdi. Kendini aşağılanmış, haksızlığa uğramış hissediyordu. Biçtiği pamuklar da hiç gözünün önünden gitmiyordu. Nasıl kıymıştı o güzelim fidelere! O dallarda kar gibi açacak pamuklar başkasına aitti. Bu doğru, ama o fidelerin her yaprağında, her çiçeğinde, kendisiyle birlikte birçok işçinin alın teri yok muydu? Babası çiftlikte traktör şoförüydü ve bu tarlada onun da çok emeği vardı. Uğradığı haksızlığın acısını neden o bitkilerden çıkarmıştı sanki!

Azmi, uyuyana kadar kendi kendini suçladı. Uykusunda sayıklayıp durdu: "Evet, ben bir katilim, ben bir katilim!.." Ateşi vardı. Annesi birkaç defa kalkıp eliyle alnını yokladı. Sirkeli suya batırılmış bez koydu alnına. Sabaha karşı Azmi'nin ateşi düştü.

Kuşluk vakti annesi, dışı kararmış kazanı yer ocağının üzerine yerleştirdi. Kazanın içine taze okaliptüs yaprakları koyarak suyu ısıttı. Azmi'ye bu suyla banyo yaptırdı. Azmi kendine geldi. Vücudu hafiflemiş ve okaliptüs kokuyordu şimdi. Ama biçtiği pamuklarla arkadaşı Kemal'in davranışı, bir türlü çıkmıyordu aklından.

KARAGÖZ

Höyüğün altı küçük bir çayırlık. Buranın adı çukur. Yakındaki derenin bahar aylarında taşan suları buraya kadar gelir. Çukur suyla dolar. Bu sulak alanda diz boyu yonca olur. Yoncaların arasında balıklar dolanır. Sular çekilince burada kuzular, buzağılar, taylar otlar. Köyün çocukları da oyun için çoğunluk buraya gelirler.

Mevsim şimdi sonbahar. Güneş batmaya yakın. Çukurun çevresindeki tarlalar bembeyaz. İşçiler pamuk topluyor. Havada arı kuşları. Çocuklar höyüğün üzerinde çember çeviriyor, misket oynuyorlar.

Umut, çukurda kuzularını otlatıyor. Kuzular besili, kuyrukları ağır. Oysa üç dört ay önce bu kuzular tavşan büyüklüğünde, sıska, yünleri kirden görünmez bir haldeydi. Umut'un babası kurban bayramı için almıştı onları. Biri kurbanlık olarak ayrılacak, diğerleri de bayramdan hemen önce satılacaktı.

Umut, çukurun çimenleri üzerine sırtüstü uzanmış. Kuzular etrafında otluyor. Havada bulutlar kayıyor. Gökyü-

zünde beyaz ve maviden başka renk yok. Yakınlarda bir çalıkuşu ötüyor. Umut'un gözleri bulutlarda, dalıp gidiyor… İki beyaz bulut parçası iki beyaz at oluyor. Atlar şahlanıyor, sonra birleşerek ak sakallı bir çobana dönüşüyorlar. Çobanın arkasında mavi koyunlar. Koyun sürüsü süzülerek giderken, aniden bir nehir oluyor. Sular kabarıyor. Çoban eğilip su içiyor nehirden. Sonra dev kanatlı beyaz bir kuş geliyor ve çobanı kapıp gidiyor. Bulutlar kaynıyor. Bulutlar yarılıyor ve derin mavi bir uçurum oluşuyor gökte. Uçurumun üstünde bir salıncak gidip geliyor. Salıncakta kimse yok. Ve bir tepeden aşağı çocuklar koşuyor. Arkalarında kocaman ağızlı bir dev. Güneş, uzun kırmızı bir çubukla deve dokunuyor. Dev, o anda kocaman bir pamukşekeri yumağına dönüşüyor…

Zaman hızla akıp geçmişti. O cılız kuzular gitmiş, yerlerine işte bu hoplayıp zıplayan güzel kuzular gelmişti. Umut, onlara çok iyi baktı, en güzel otları yedirdi, en temiz suları içirdi.

Umut'la babası, onları pazara götürmeden önce, yünlerini kırpıp derede sabunla yıkadılar. Kuzular kar gibi bembeyaz oldu. Umut'un "Karagöz" adını verdiği kuzu kurbanlık olarak ayrıldı.

* * *

İki gün sonra kurban bayramı. Her yıl olduğu gibi köye yine bileyici geldi. Adam çarkını köyün orta yerine kurmuş, bıçakları biliyor. Köyün meraklı çocukları adamın etrafını sarmışlar. Uzun boylu, zayıf bileyici iki kat olmuş önündeki bıçakları sırasıyla çarka tutuyor. Çark dönerken keskin bir

ses çıkarıyor, etrafa kıvılcımlar saçıyor. Bilenen bıçaklar ışıl ışıl parlıyor.

Bayramın ilk günü köyün birkaç evinde kurbanlar kesildi. Ayaklarından asılan hayvanların derileri yüzüldü, gövdeleri parçalara ayrıldı. Kurban kesemeyenlere et gönderildi. Çocuklar el öptüler, harçlık aldılar, şeker topladılar.

Karagöz, kesileceğini anlamış gibi bayram sabahı durmadan meledi. Babası Karagöz'ün gözlerini siyah bir bezle bağladı… Umut dayanamayıp bahçedeki kayısı ağacının arkasına gizlendi. Karagöz'ün sesini duymamak için elleriyle kulaklarını kapadı. Daha sonra samanlığa girip kapıyı arkadan kapattı, uzun süre orada kaldı. Annesinin onu birkaç defa çağırmasıyla samanlıktan çıktı.

Umut, donmuş gibi ayakta dikiliyor, Karagöz'ün kesildiği yere bakıyordu. Dokunsalar ağlayacak! Yerdeki kanlı toprağın üzerine yeşil sinekler konup kalkıyor, sarı kedi ortalıkta dolanıyordu. Çarka tutulan bıçaklar, Karagöz'ün o sevimli yüzü, çırpınışı… Umut'un başı dönüyor, sanki bir uçurumdan aşağı yuvarlanıyordu...

* * *

Umut, Karagöz'ü bir an olsun unutamıyordu. Oyun oynarken, yemek yerken, başını yastığa koyarken birden aklına geliveriyordu.

Bayram geçeli birkaç gün olmuştu. Üzüntülü bir yüzle babasına soruyor:

– Bayramlar çocukların sevinmesi için değil mi baba?

– Evet, öyle sayılır.

– Ama bu kurban bayramında ben çok üzüldüm. Kuzuların da yaşamaya hakkı yok mu? Kim icat etti bu bayramı baba?

– Elbette yaşamak kuzuların da hakkı. Bak, anlatayım, Umut. İbrahim adında bir peygamber varmış. Bu peygamberin erkek çocuğu olmuyormuş. Bir oğlunun olmasını çok istiyormuş. Sabah akşam, "Allahım, ne olur bana bir erkek evlat ver, ben de onu senin için kurban edeyim" diye yalvarıp duruyormuş.

Umut şaşkın bir yüzle soruyor:

– Yani hem erkek çocuk istiyor, hem de onu yatırıp boğazlayacak, öyle mi?!

– Evet.

– Ama bu saçmalık değil mi baba? Bir insan kesmek için çocuk ister mi hiç?!

– Dinle yavrucuğum, anlatıyorum işte... Bir süre sonra, İbrahim peygamberin bir oğlu olmuş. Adını İsmail koymuşlar. İsmail biraz büyüyünce, babası bir gün ona, "Hadi İsmail, seninle şöyle biraz gezelim" demiş. İsmail'i kayalık bir yere götürmüş. "Allah'a sözüm var, seni kurban edeceğim" demiş. İsmail, uysal bir şekilde, "Madem Allah'a sözün var, işte boynum baba!" demiş.

Umut, dayanamayıp yine soruyor:

– Peki, "Nasıl bana kıyacaksın baba? " dememiş mi İsmail?

– Dememiş, bitanem! İşte, sonra İsmail'in gözlerini bağlamış. Bıçağı İsmail'in boynuna sürtmüş de sürtmüş. Bıçak

kesmiyor! Kayaya sürtüyor bıçağı, kaya peynir gibi ikiye bölünüyor. Ama İsmail'in boynunu kesmiyor!

– Nasıl olur baba, yani İsmail'in boynu kayadan daha mı sert?

– Daha sert değil elbette… Lütfen dinle, anlatıyorum Umut! Sonra gökyüzünde bir melek görünmüş, koltuğunun altında bir koç. Melek, İbrahim peygambere şöyle demiş: "Çöz gözlerini İsmail'in. Allah sana bunu gönderdi, al bu koçu kurban et!" İşte bu olaydan sonra, her yıl kurban bayramı kutlanır olmuş.

– Koç gelmeseydi ne olacaktı peki baba?

– Her kurban bayramında, herkes bir oğlunu kurban ediyor olacaktı herhalde.

– Ne, yani Karagöz'ün yerinde ben mi olacaktım şimdi?!

– Şey… Ne bileyim, işte…

– Peki, diyelim bir adamın bütün çocukları kız, o zaman ne olacaktı baba?

– Bilmiyorum… Sen büyüyüp daha çok kitap okuduğunda, bu soruların yanıtlarını kendin bulacaksın…Hadi yavrum, şimdi tayı dereye götür de sula!

Tay ahırdan çıkar çıkmaz hoplayıp zıplamaya başladı. Umut, onu uzun zincirinden tutmuş, zor zaptediyordu. Güç bela götürüp önce derede suladı onu, sonra çukurun bol otlu bir yerine örkledi. Köyün neredeyse bütün çocukları deredeydi. Birbirlerini kovalıyor, yüzüyor, birbirlerine çamur fırlatıyorlardı. Umut, hemen elbiselerini çıkarıp onlara karıştı.